Clerici, & Religiosi, etiam exempti, rationem istam reddunt Diœcesano suo, in quo puncto ei subjiciuntur, *Clem. un. h. t.* quæ dispositio a Religiosis exemptis non videtur extendenda ad Clericos seculares exemptos, qui rationem reddent Papæ; quia forsan Religiosi in his executionibus magis delinquebant; & idco Episcopo suo subjecti sunt.

81. Q. III. *Quis commutare possit ultimas voluntates?* ℟. 1. Princeps secularis quoad relicta profana, modo adsit justa causa, *l. 4. ff. de admin. rer. ad civ. pert.* nam voluntates, & bona subditorum stant sub dominio alto Principis; ergo cum iis disponere potest, prout exigit bonum publicum. Idem potest Papa, & Principes S.R.I. in suis territoriis. 2. Relicta pia commutare potest Papa ob generalem administrationem *Clem. 2. de Relig. domib.* & probabiliter etiam proprius Episcopus ex *Can. 6. v. deinde d.* 32. & Trid. *sess.* 22. *c. 6. de refor.* ubi potestas ista videtur Episcopis delegari, ibi: *tanquam delegati Sedis Apostolicæ*: nam hoc modo, cum relicta convertuntur in meliorem usum, non tam mutatur, quam declaratur voluntas defuncti. At hæredes, & exequutores, nisi specialiter hanc potestatem a testatore acceperint, nullo modo mutare possunt voluntatem defuncti, *c. 3. h. t. cap. 16. de for. comp. Clemen. 2. de relig. domib.* nam munus eorum est exequi, non invertere voluntatem defuncti. 3. Ad commutationem sufficit quæcumque justa, & rationabilis causa; ut si voluntas defuncti impleri non possit, vel non nisi difficillime; cum ad impossibile non detur obligatio; vel si in commutatione adsit necessitas, ut tempore pestis, famis, vel evidens utilitas &c. regulariter tamen minor causa sufficit ad commutanda legata profana, quam pia.

TITULUS XXVII.

De Successionibus ab intestato.

Agitur de hac materia in Decreto, *Can.* 2. 12. *q.* 3. & *c. fin.* 12. *q.* 5. Jura antiqua de successionibus ab intestato referuntur in Instit. *lib.* 3. *tit.* 1. *usque ad* 13. in Pandectis *lib.* 37. & 38. *fere per tot.* in Codice *lib.* 6. *tit.* 56. & *seqq.* sed hodie obtinet jus novum ex *nov.* 118.

1. *Nota* 1. Successionem esse duplicem: *testamentariam*, quæ defertur ex facto, seu provisione hominis, scil. per testamentum defuncti, de qua *tit. præc.* & *legitimam*; seu *ab intestato*, quæ defertur ex sola provisione legis decernentis, quis in bonis defuncti ab intestato succedere debeat. Tunc autem quis dicitur *intestatus*, dum vel nullum fecit testamentum, vel non jure, seu valide, vel id, quod fecit, ruptum, aut alio modo dissolutum est. Porro illi dicuntur succedere *in capita*, quorum quot sunt capita, seu personæ, tot sunt æquales portiones: illi vero *in stirpes*, in quibus numerus personarum non attenditur, sed solius stirpis, ex qua descendunt: & ita tres, v. g. nepotes repræsentando suum patrem, seu stirpem, cum patruo succedunt avo; idemque capiunt, quod pater eorum accepisset, idque jure repræsentationis; quia omnes simul unam patris personam repræsentant, §. 6. & *fin. In. de hæred. ab intest.*

2. *Nota* 2. Edictum, seu jus successorium esse illud, quod ab hæredibus prioribus non volentibus, vel non valentibus succedere deferebat hæreditatem intestati ad hæredes posteriores, *tit. ff. de successorio edict.* Et quidem ex *L. XII. Tabb.* successio fiebat de capite *in caput*, seu *de ordine in ordinem*, ita ut ab uno successionis ordine transiretur ad alterum; puta a *suis* ad proximum agnatum, & hoc deficiente, ulterius non procedebatur, sed hæreditas immediate devolvebatur ad fiscum. Sed hic rigor juris civilis temperatus est per varia edicta Prætorum, & constitutiones Imperatorum, & cœpit successio fieri, non *de ordine ad ordinem*, sed *de gradu ad gradum*, seu *de persona ad personam* intra eumdem ordinem, v. g. ut proximo agnato deficiente, alteri agnato esset jus succedendi. Facti ergo sunt tres ordines. In 1. ordine erant *sui*; quibus deinde exæquati sunt liberi emancipati, eorumque filii: arrogati vero nonnisi existentes in patria potestate. In 2. ordine erant agnati proximi, quibus deinde exæquati sunt remotiores agnati, & agnatæ. In 3. ordine erant cognati per lineam femininam descendentes. De his, si lubet, percurre historiam jurium antiquorum locis in fronte tituli allegatis.

3. Q. I. *Quis sit ordo successionis legitimæ, seu ab intestato de jure novo?* ℟. 1. Succedunt liberi justi cum suis descendentibus. 2. In horum defectu ascendentes. 3. His deficientibus, consanguinei proximi collaterales, sublata differentia inter agnatos, & cognatos, seu progenitos per lineam masculinam, & femininam: ita *nov.* 118. *c.* 1. 2. 3. 4. Tum 4. deficientibus collateralibus, succedit vir uxori, & econtr. *l. un. C. unde vir.* Ecclesia vero Clerico beneficiato, cui instar uxoris est, *c.* 1. *h. t.* 5. Tandem fiscus secularis in bonis laicorum, & Ecclesiasticus in bonis Clericorum non beneficiatorum *l.* 1. 4. *C. de bonis vacant.* Quæ circa hæc dubia sunt, in seqq. resolventur.

4. Q. II. *Qui, & quomodo liberi succedant?* ℟. 1. Succedunt liberi justi, seu ex legitimo thoro nati, vel legitimati per subsequens matrimonium, sive sui sint, sive emancipati, sive adoptati ab extraneo, vel aliquo ascendente, *Nov.* 118. *c.* 1. *l.* 10. §. 1. *C. de adopt.* Econtra filii naturales non succedunt patri, sed aliis liberis deficientibus, dantur duæ unciæ, inter eos, & matrem concubinam dividendæ: reliquæ vero decem unciæ cedunt consanguineis. Spuriis de jure civ. nihil esset dandum in detestationem tanti sceleris *Nov.* 89. *cap. fin.* at de jure Can. relinquenda sunt eis alimenta *cap.* 5. *in fin. de eo, qui duxit.* In matre, & avia aliud obtinet: nam filii naturales, imo & spurii æqualiter cum legitimis succedunt matri, & aviæ, aliisque per lineam maternam ascendentibus, *l.* 8. *ff. unde cognati*, quia respectu matris reputantur pro legitimis; nisi mater esset valde illustris, habens filios legitimos; tunc enim sola alimenta præstanda sunt naturalibus; *lib.* 5. §. 4. *ff. de agnosc. liber. lib.* 5. *C. ad SC. Orfician.* 2. Liberi primi gradus, ut filii, & filiæ, succedunt æqualiter in capita, seu in portiones æquales: liberi vero secundi gradus, ut nepotes, uti & pronepotes, si concurrant cum liberis primi gradus, succedunt jure repræsentationis in stirpes, seu portionem patris, aut matris capiunt, *cit. Nov.* 118. *cap.* 1. v. gr. tres sunt filii, & mortuo patre intestato, hæreditas est 30. millium; ergo quisque capit 10. millia; quod est succedere in capita. Et econtra duo filii sunt præmortui, & multos liberos relinquerunt, liberi cujusque patris portionem capiunt, scilicet 10. millia; quod est succedere in stirpes. Eadem successio obtinet, si soli nepotes existant: nam *cit. cap.* 1. generaliter, & indistincte asserit liberos secundi gradus succedere in stirpes. 3. Si pater repudiavit hæreditatem, filii ejus non succedent jure repræsentationis; bene vero patruis succedere possunt jure consanguinitatis. *l.* 6. *C. de legit. hæred.* 4. Liberi ex diversis nuptiis geniti, si parificatio prolium non intervenit, quique suo succedunt parenti: patri quidem, qui ex patre; & matri, qui ex matre sunt geniti, *l.* 3. 4. 5. *C. de sec. nupt. Nov.* 84. *cap.* 1.

5. Q. III. *Qui, & quomodo ascendentes succedant suis liberis?* ℟. 1. Deficientibus descendentibus, pater, & mater succedunt in capita; avi vero, & aviæ in stirpes: & quia in ascendentibus non est locus juri repræsentationis, ideo proximior ascendens, v. gr. pater, solus succedit, excluso remotiori, ut avo, & avia materna, qui non subintrant in locum filiæ, *Nov.* 118. *c.* 2. 2. Si cum patre, & matre, vel aliis ascendentibus concurrant fratres germani, & sorores defuncti, æqualiter succedunt in capita ex beneficio *Nov.* 118. *c.* 2. §. *si vero*: quod non extenditur ad fratres uterinos ex eadem matre, vel tantum consanguineos ex eodem patre procedentes. At si frater defuncti præmortuus est, relictis liberis, hi subintrant in locum sui patris, & jure repræsentationis cum aliis fratribus succedunt in stirpes *Nov.* 127. *c.* 1. An vero in illo casu, quo omnes fratres germani, & sorores defuncti decesserunt relictis liberis, hi jure repræsentationis cum ascendentibus succedant, dubium est: affirmant Konig, Hauuoldus, & alii ex *cit. Nov.* 127. alii vero negant, quia dicta *Nov.* est correctoria Novellæ 118. *cap.* 3. adeoque restringi debet ad casum, quo nepotes cum fratribus defuncti concurrunt: secus si omnes fratres præmortui sunt, soli ascendentes succedent, exclusis nepotibus. 3. Frater utrinque conjunctus, mortuo patre, non solus, sed cum avo defuncti succedit: ita comm. ex *Nov.* 118. *cap.* 2. ibi; *cum proximis gradu ascendentibus vocabuntur*. Sed mortuo patre, & matre, avus paternus, aut maternus est ascendens gradu proximior: is enim est proximior, quem nemo antecedit, *libr.* 92. *ff. de V. S.* ergo non excluditur, sed una cum fratre germano defuncti concurrit ab intestato. 4. Filio adoptato pater extraneus adoptivus non succedit, sed pater naturalis, *l.* 10. §. 1. *C. de adopt.* Avus vero adoptans succedit, excluso patre naturali, *ibidem vers. si vero pater naturalis* &c. filio tamen arrogato, si pubes moritur, arrogator succedit: impuberis autem bona restituenda sunt consanguineis, *ibid. in fin.* & §. 3. *de adopt.* 5. Pater spuriis nullo modo, filiis naturalibus in defectu liberorum in duabus unciis, mater vero ex asse succedit vel sola, vel cum fratre germano defuncti *arg. Auth. defuncto C. ad SC. Tertull.*

6. Q. IV. *Qui, & quomodo succedant consanguinei collaterales in defectu descendentium, & ascendentium?* ℟. 1. Succedunt fratres germani (nomine masculino etiam femininum hic semper intellige) eorumque liberi, exclusis uterinis, & pure consanguineis, *Nov.* 118. *c.* 3. *auth. cessante. C. de legit. hæred.* nam in germanis adest duplex vinculum, agnationis per patrem, & cognationis per matrem. His deficientibus succedunt fratres consanguinei, & uterini; & quidem æqualiter, si discreti sunt; si vero mixti, tunc consanguinei in bona paterna, uterini in bona materna; & utrique æqualiter in alia bona communia a defuncto acquisita succedent, *l.* 13. *C. de legit. hæred.* licet Fach, Schmier, & alii, in omnia bona æqualem successionem eis attribuant ex *Nov.* 118. *c.* 3. *v. his autem non existentibus*, ubi *citat. l.* 13. dicunt esse correctam. 2. Fratres germani succedunt in capita: filii vero eorum cum aliis fratribus concurrentes tantum in stirpes *cit. Nov.* 118. *c.* 3. *auth. cessante C. de legit. hæred.* Hoc autem jus repræsentationis in linea transversa non extenditur ultra fratrum, & sororum filios, licet in linea recta pertingat in infinitum, *Nov.* 127. *c.* 1. At si extent soli filii fratrum germanorum, illi soli succedunt: & quidem in capita, arg. ducto ab aliis collateralibus inferioribus, qui pariter in capita succedunt, *cit. Nov.* 118. *c.* 3. *in fin.* Et hanc sententiam Carolus V. firmavit in comitiis Spirens. *ann.* 1529. nam nepotes isti, tali casu, non jure repræsentationis, sed jure proprio consanguinitatis succedunt. 3. Liberi ex fratribus consanguineis, & uterinis, si soli sint, succedunt in capita: si vero extent fratres consanguinei, aut uterini, videntur repelli ab omni successione cum istis habenda: nam jus repræsentationis conceditur tantum liberis fratrum utrinque conjunctorum, seu germanorum *cit. Nov.* 127. *cap.* 1. nisi consuetudo sit, ut succedant in stirpes. 4. Ceteri consanguinei gradu proximi tandem vocantur: & quidem si plures sint, in capita, *Nov.* 118. *c.* 3. *in fin.* quia ex propria persona jure conjunctionis, non jure repræsentationis succedunt. 5. Fratres arrogati, si non præcessit emancipatio, sibi invicem succedunt, *l.* 2. §. 3. *ff. de suis l.* 10. §. 1. & *fin. C. de adopt.* 6. Illegitimi habentes communem patrem, sed non matrem, nullo modo sibi succedunt; quia nec sunt agnati, nec cognati; cum agnatio ex nuptiis, cognatio per matrem habeatur. At si matrem commune habeant, deficientibus legitimis, tum sibi invicem, tum etiam cognatis per matrem succedunt, §. 12. *Inst. de nuptiis*, §. 4. *Inst. de success. cognat.* 7. Consanguineis omnibus deficientibus, uxor marito, & e contra succedit, *l. un. ff.* & *l. un. C. unde vir.* imo si uxor pauper sit, & dote careat, cum tribus liberis succedit in quartam partem, cum pluribus in partem virilem; cujus solus ususfructus deberet matri in vita: proprietas vero est liberorum; nisi hi matri præmorerentur, *Auth. præterea C. unde vir Nov.* 53. *c.* 6. *Nov.* 117. *c.* 5.

7. Q. V. *Quomodo, & in quibus bonis Ecclesia succedat Clerico?* ℟. 1. Attento jure communi, Ecclesia Clerico beneficiato succedit in bonis Ecclesiasticis superfluis, exclusis etiam legitimis hæredibus, *c.* 1. & *fin. de pecul. Cler.* & hæc bona asservantur pro necessitatibus Ecclesiæ *c.* 12. *de testam.* aut consignantur successori, vel Canonicis in pios usus eroganda. 2. In bonis patrimonialibus, vel quasi, succedunt Clerico legitimi hæredes, & in eorum defectu Ecclesia, *c.* 1. *h. t.* vel Camera Apostolica, maxime si Clericus non sit beneficiatus per varias Bullas Pontificum Julii III. Pauli III. & IV. Gregor. XIII. &c. quæ tamen dicuntur non esse usureceptæ in Gallia, Lusitania, & Germania. 3. Bona peregrinorum in hospitali decedentium, si fieri potest, tradenda sunt hæredibus ab intestato succedentibus: secus per Episcopum in pias causas eroganda: & si hospes aliquid ex iis surripuit, triplum restituere tenetur Episcopo, *Auth. omnes peregrini C. commun. de success.*

Hanc auth. approbavit etiam Honor. III. Constitut. Has leges *ann.* 1220. *la* 1. *in ordine apud Bullar. Cherub.*

Circa bona decedentium in nosocomiis, sive condito, sive non testam., sive ad causas profanas, sive pias, non inutile erit pro praxi sub oculos habere sequentia Cong. Conc. responsa ad dubia in Pragen facultatis testandi 8. Maii 1683. *inter Fratres Servorum B. Mariæ Virginis Pragæ, & sancti Joannis de Deo, prætendentes vigore assertorum privilegiorum, atque consuetudinis, bona morientium in ipsorum nosocomiis, & apud morientes reperta eorumdem nosocomiorum commodo cedere debere.*

I. An aliquis decedens in hospitali Fratrum Misericordiæ Ordinis B. Jo. de Deo, qui in eodem hospitali prius asportaverat pecunias, & alia mobilia, possit de iisdem pecuniis, & mobilibus asportatis disponere per testamentum; ita ut dicti Fratres teneantur tradere dictas pecunias, & mobilia pro adimplenda voluntate defuncti; maxime si dispositio testatoris fuerit ad pias causas, & cum onere missarum? Et quatenus affirmative.

II. An idem dicendum sit, casu, quo dispositio non fuerit ad pias causas.

III. An aliquo decedente in dicto hospitali, nullo condito testamento, ejus substantia ibi asportata cedat totaliter hospitali, exclusis omnibus sanguine conjunctis; præsertim si hospitale de reliquo servetur indemne.

Sac. Cong. ℟. Ad I. & II. Affirmative, etiam de consensu Partium.

Ad III. Negative; nisi constet de contraria consuetudine legitime præscripta.

Agebatur hic de pecunia, & mobilibus pretiosis secum ad d. nosocomium asportatis ab Antonio Eberto Pernsino, quæ morti proximus ibidem testamento legavit diversis personis, & signanter Ungaricos centum præfatis Fratribus Servorum cum onere missarum.

8. Q. VI. *Quomodo monasterium succedat novitiis, & professis?* ℟. 1. In bonis novitii probabilius nullo modo ab intestato succedit, nisi forsan nulli sint consanguinei: ita comm. contra Clarum Decium &c. nam ex una parte jura novitii non devolvuntur ad monasterium, nisi secuta professione: ex altera vero parte non constat monasteriis concessum privilegium succedendi in bona novitii, vel ex eis legitimam percipiendi. 2. Bona omnia Religiosi professi, si ante professionem de illis non disposuit, devolvuntur ad monasterium, non modo quoad dominium, sed etiam quoad possessionem absque ulla corporali apprehensione: ita *auth. ingressi, & seq. auth. si qua mulier. C. de SS. Eccl. Nov.* 5. *c.* 5. ibi: *ingredientem*. Quæ jura civilia recepta, & approbata sunt a jure Can. *Can.* 7. 9. *caus.* 19. *q.* 3. nam æquum est, ut qui Deo personam suam obtulit, etiam monasterio sua bona relinquat; maxime cum professione secuta, jus disponendi amiserit, & in monasterium transtulerit. Hinc etiam sequitur, quod si postea hæreditas devolvatur ad Religiosum, ea cedat monasterio, cui liberum erit illam adire. Excipe 1. Regna, ducatus, & similia bona, quibus annexa est jurisdictio personæ laicæ, & majoratus pro splendore, & conservatione familiæ erectos: hæc enim non devolvuntur ad monaster. *Excipe* 2. casum, quo pater professus est, & antea liberis suis nihil judicavit: tunc enim voluntate Prælati legitimam illis assignabit, computato etiam monasterio, ut ei viriliis portio obtingat, *cit. auth. si qua, & Nov.* 123. *c.* 38. quæ legitima, cum vicem alimentorum obtineat, statim, non expectata naturali morte patris professi, tradenda est liberis, ut colligitur ex *Can. fin.* 19. *q.*

19. *q.* 3. & *c.* 14. *de regular.* Porro huic juri, & privilegio, cum sit humanum, consuetudine contraria derogari potest ex *c. fin. de consuet.* non tamen legibus secularibus, ne bona professi devolvantur ad monasterium, quia laici privilegia monasteriis data revocare non possunt *cap.* 10. *de constit.* nisi Papæ auctoritas accedat.

9. Q. VII. *Quid sit bonorum possessio, & quid juris circa illam?* ℞. 1. Bonorum possessio est *jus persequendi, retinendique patrimonii, sive rei, quæ cujusque, cum moritur, fuit*, *l.* 3. §. 2. *ff. de bonor. possess.* seu est successio in jus defuncti jure prætorio introducta, & implorato officio prætoris, seu judicis concedi solita. Differt ab hæreditate, seu successione civili, quia hæc introducta est a jure civili, puta ex lege, SCto, vel constitutione principum, hæredem facit, & nuda voluntate, seu solo animo absque imploratione officii judicis acquiritur, *l.* 20. *ff. de acq. hæred.* e contra bonorum possessio introducta est a prætoribus ob æquitatem; hæredem non facit, sed bonorum possessorem: & nuda voluntate non acquiritur, bene vero implorato officio magistratus. In effectu autem non multum differunt hæres, & bonorum possessor, cum in utrumque commoda, & incommoda hæreditaria transeant, *lib.* 1. 2. *ff. de bonor. possessionib.* Item differt a *possessione rerum*, seu *bonorum*, quia hæc magis est facti, quam juris, & plerumque circa singulas res; e contra bonorum possessio est jus; & quidem circa universitatem hæreditatis, *l.* 3. §. 1. *eod.*

10. II. Prætor per bonorum possessionem, vel *adjuvat* jus civile, dum eam concedit hæredibus civilibus, ut institutis dando bonor. possessionem *secundum tabulas*, suos ab intestato per *unde liberi*, & agnatos proximos per *unde legitimi*, vocando ad successionem; vel *supplet*, seu emendat jus civile, dum eos vocat, quos jus civile non vocavit ad successionem: ut filios emancipatos per *unde liberi*, *vel contra tabulas*, cognatos per *unde cognati*; vel *corrigit*, seu mitigat jus civile, dum alieno posthumo, qui jure civili tanquam incerta persona institui non potuit, dat bonorum possessionem, *pr. Inst. de bon. possess.*

11. III. Bonorum possessio est duplex: *edictalis*, qua jus in edictis proponitur circa successiones: & *decretalis*, qua prætor actu decernit, seu per sententiam concedit successionem. Item alia *ordinaria*, quæ certa edicti parte continetur: *extraordinaria*, quæ in edicto non continetur, sed aliqua lege nova, vel SCto, vel Constitutione conceditur. Item alia ex testamento, ut secundum tabulas: alia ab intestato, ut *unde legitimi* &c.

12. IV. Jure novo justinianæo sex dantur species bonorum possessionis ordinariæ. *Contra tabulas*, quæ datur liberis in testamento præteritis, *Secundum tabulas*, quæ datur hæredibus institutis: directa quidem scriptis; utilis vero ex mente legis iis, qui in testamento nuncupativo instituti sunt, *l.* 8. *in fin. ff. de bon. poss. sec. tabul. unde liberi*, quæ datur ab intestato liberis suis, emancipatis, adoptatis, seu capite minutis. *Unde legitimi*, quæ datur ab intestato agnatis proximis, per lineam masculinam descendentibus, *Unde cognati*, quæ ab intestato datur cognatis proximis per lineam fœmininam conjunctis: quo etiam spectat successio, qua ex SCto Tertulliano mater liberis, & ex SCto Orficiano liberi matri ab intestato succedebant. Denique *unde vir*, *& uxor*, quæ, nullis extantibus cognatis, datur viro, ut uxori intestatæ succedat, & e contra. Denominationes istæ desumptæ sunt a primis verbis edicti, sicut in interdictis, v. g. *quorum bonorum*, *unde vi* &c. Ceteræ quatuor species sunt cassatæ, de quibus vide *tit. Inst. de bonor. possess.*

13. V. Species extraordinariæ bonorum possessionis sunt variæ: ut *Carboniana*, a Carbone prætore introducta, quæ datur impuberi, qui filius esse negatur, dilato status judicio usque ad tempus pubertatis, *tit. ff. de carbon. edicto*. *Ventris*, seu existentis in utero in possessionem mittendi, *tit. ff. de ventre in poss. mittend.* *Militaris*, quæ datur agnatis usque ad quintum gradum, ut possint succedere militi capitis damnato in bonis castrensibus, si bona ejus confiscantur, *tit. ff. de veteranor. militum success.* VI. Hodie bonorum possessiones videntur omnes sublatæ; seu potius per Constitutiones imperiales translatæ in successiones legitimas ab intestato: licet quoad effectum utiliter permaneant pro illis casibus, quibus hæredes apud magistratum auxilium petunt ad tuendam suam hæreditatem, ut non raro fieri videmus. Notitia theorica plenior de bonor. possessionibus haurienda est ex textu edicti Salviani, & juribus supra in fronte tituli allegatis.

14. Q. VIII. *Quomodo computandi sint gradus consanguinitatis in ordine ad successiones hæreditarias?* ℞. Juxta sequentem regulam, quæ valet in linea ascendentium, & descendentium, & etiam in linea collaterali: *tot sunt gradus, quot sunt generationes*; seu *tot sunt gradus, quot personæ, una dempta*, v.g. ego, & avus distamus secundo gradu, quia mediant duæ generationes: una, qua pater meus genitus est, & altera, qua ego genitus sum: vel quia sunt tres personæ: ego, pater, & avus, ergo una dempta, remanent duo gradus. Rursum in linea collaterali ego, & patruus meus, seu patris frater, sumus in tertio gradu, quia numerantur quatuor personæ: avus, patruus, pater meus, & ego; ergo una dempta, manent tres gradus: ego vero, & patrui filius sumus in quarto gradu, quia mediant quinque personæ, avus patruus, pater meus, filius patrui, & ego. Nepotes duorum fratrum distant sexto gradu, quia adsunt septem personæ: avus, Titius, & Cajus, filii illius, Titii filius, & ex filio nepos, Caji filius, & ex eo nepos. Vide in hac tabella.

Avus.

Patruus 4.	*Pater meus* 3.
Patruelis 5.	*ego* 2.
ejus filius 6.	*filius meus* 1.

Horum ultimorum filii distabunt 8. gradu; & sic de ceteris. In praxi scribe personas in tabella, unam deme, & gradum, quo alter ab altero distat, invenisti. Quare autem in jure Canonico in ordine ad matrimonium, ubi semper duæ personæ ad illud contrahendum sunt necessariæ, aliter gradus isti computentur, dicetur in *lib.* 4. *tit. de consanguinit.* Unum adhuc hic interrogabis: cur in linea transversa, v. g. inter duos fratres; non admittatur gradus primus? seu cur duo fratres distent gradu secundo? ℞. Quia duo fratres non sunt inter se proximi cognati, cum tertius mediet, scil. pater, qui singulis eorum est propinquior. Quia vero ex reliquis fratribus, aut sororibus nullus est propinquior fratri eorum, sed æqualiter propinqui, ideo omnes dicuntur æquales gradu, seu in eodem gradu esse, & cons. ad legitimam successionem fratris omnes æqualiter vocantur. Ceterum computatio ista graduum in ordine ad hæreditates servatur etiam in jure Can. cum nullibi sit correcta, sed potius approbata ad Alex. II. *Can.* 2. *ad sedem* 35. *q.* 5. ubi etiam ratio datur, cur aliter computentur gradus in ordine ad matrimonium. De gradibus istis vide in Inst. *lib.* 3. *tit.* 6. in Pandectis *lib.* 38. *tit.* 10. ubi etiam nomina consanguineorum, & affinium reperies, uti etiam in Lexicis, & Dictionariis obviis.

15. Q. IX. *Quid sit collatio bonorum, & quid juris circa eam?* ℞. 1. Collatio bonorum est quarundam rerum in communem hæreditatis massam illatio; ea de causa facta, ut hæreditas æqualiter absque injustitia inter cohæredes dividatur. Et quidem de jure novo sequentia observantur; quæ strictim comprehendo, &c.

16. ℞. 2. Ad collationem bonorum tenentur omnes liberi, sive emancipati, sive sui, sive ex testamento, sive ab intestato; dummodo concurrere velint jure universali tanquam cohæredes ad hæreditatem paternam, seu judicium familiæ herciscundæ, *Auth. ex testamento*, *& l.* 17. *C. de collationib.* nam liberis inæqualitas fieri potest etiam existente testamento, ut si unus præcipuum quid habeat, alter nihil. Excipe, nisi pater expresse prohibuerit collationem alicujus rei a se datæ, *citat. Auth.*

17. ℞. 3. Illa tantum bona substant collationi, quæ, vivo patre, ab ejus recesserunt patrimonio, seu bona profectitia a patre in liberos profecta. Cujusmodi sunt 1. Dos, & donatio propter nuptias; modo sit profectitia, seu data a patre; & omnia ea, quæ in legitimam imputantur, *l.* 20. *C. de collation.* 2. Bona filio in Clericum ordinando in vicem tituli assignata: uti etiam bona filio, aut filiæ religionem ingressis pro ali-

alimentis perpetuis data: nam talia bona vim habent dotis, & donationis propter nuptias; & nisi conferrentur, magna esset inæqualitas inter liberos; ergo sunt conferenda *arg. l.* 20. *cit.* 3. Sumptus facti pro *militia*, puta palatina, hoc est, pro officio palatino habente suos redditus; ita ut emi, & vendi possit, & ad hæredem transmitti *l.* 22. *ff. de legat.* 2. *l. pen. C. de collat.* nam lucrum talis officii, seu militiæ palatinæ uni filiorum comparatæ, non debet cedere in aliorum detrimentum. 4. Debita omnia inutiliter facta, & a patre soluta; ut si filius pecuniam dilapidet in lusu alearum, in potationibus &c. nam talis nequitia, & lascivia non debet prodesse filio. 5. Omnia illa, quæ filius furto sustulit patri. Et quia furta similia plerumque occulta sunt, confessarii munus erit talem filium obligare, ut vel ex bonis propriis, si quæ habet, restitutionem faciat; vel in divisione hæreditatis tanto minus percipiat, quantum sustulit. 6. Impensæ omnes, quas pater fecit in pœnam delicti a filio perpetrati: nam pietas ista patris solventis non est voluntaria, sed necessaria, ut nocere non debeat aliis prolibus. 7. Lucra omnia profectitia, quæ filius fecit ex administratione bonor. pater. In casu magnæ industriæ, & laboris a filio impensi, æquitas, & benignitas suadet, ut filio pro laboribus præcipuum quid assignetur, sicut assignari deberet institori, seu factori, aut simili administrari. Hæc ergo in collationem veniunt; nisi aliqua ex his pater remittat, vel nisi filius contentus portione a patre sibi relicta, abstinere velit a concursu, & judicio familiæ herciscundæ: tunc enim filius non tenetur conferre, etsi majorem partem habeat, *l.* 1. §. 6. *l.* 2. §. 5. *ff. de collat.*

18. ℞. 4. Bona quæ collationi non substant, sunt: 1. Castrensia, vel quasi-castrensia, & adventitia quoad proprietatem, *l.* 4. *C. fam. hercisc.* imo si pater remisit usumfructum in adventitiis, iste non est conferendus *l.* 4. §. 2. *C. de bonis, quæ liber.* quia videtur non tam amissus a patre, quam non acquisitus illi; cum ususfructus singulis momentis acquiratur, & constituatur, *l.* 1. §. 3. *& l.* 3. *ff. de usufr. accrescend.* 2 Acquisita post mortem patris, & quæ titulo, seu jure singulari ex testamento capiuntur, ut legata, fideicommissa, donationes mortis causa *l.* 10. *C. de collat.* nam quæ extero jure capiuntur, ex voluntate patris censentur esse præcipua. 3. Impensæ factæ ad procurandam dignitatem filio, vel pro gradu magisterii, aut doctoratus *l.* 1. §. 15. 16. *ff. de collat.* tum quia dignitas ista cedit in honorem patris; tum quia filio nullum affert lucrum transmissibile: sicut e contra affert militia palatina, quæ longe alia est a dignitate. 3. Impensæ factæ in studia filii, vel in condiscendam artem mechanicam: nam tales impensæ vim habent alimentorum, & quasi castrensis peculii, sicut impensæ factæ propter militiam armatam; maxime cum studia filii cedant in honorem patris. Nec obstat, quod filius per studia deinde multum acquirat: id enim non proficiscitur ex bonis paternis, sed ex industria filii. 4. Impensæ factæ in solemnitatem nuptialem; cum ista cedat in honorem patris. Secus dicendum de pretiosis vestibus, curribus, equis, annulis, & hujusmodi; quæ cedunt in partem dotis, & donationis propter nuptias; & consequenter veniunt in collationem, Gail. & alii. 5. Circa libros, qui dantur filio studenti, est dubium: communior sententia docet, eos non esse conferendos; quia vim habent peculii quasi castrensis, saltem dispositive; præsertim si filii studentes evadant in dignitatem magisterialem, vel fiant advocati, Clerici, aut Religiosi, Gloss. in *l.* 50. *ff. famil. hercisc.* 6. An donatio simplex, seu mere gratuita, quæ non fit ex causa onerosa, seu necessaria, conferenda sit, magnum est dubium. Et quidem donatio facta filio emancipato, vel facta a matre, aut avo materno, regulariter non est conferenda, *l. pen. C. de collat. l.* 35. §. 2. *C. de inoff. testam.* nisi donatum fuisset cum conditione, seu pacto conferendi; vel inæqualitas poneretur inter cohæredes, ut quia isti donationes suas conferre debent. Nec obstat *l.* 17. *C. de collat.* nam loquitur de donationibus ob causam; uti sunt dotes, & donationes propter nuptias, non vero de donatione simplici. Probabile etiam est, quod donatio facta filio suo, seu in patria potestate constituto, non sit conferenda: ita communior sententia ex *l.* 18. *C. famil. hercis.* ubi filia post mortem patris id præcipuum habere dicitur, quod pater nomine ejus comparavit, & per *l. pen. C. de collatione*, nec suus, nec emancipatus donationem simplicem conferre tenetur; nisi in duplici casu supra dicto, si pater cum tali conditione donavit, vel inæqualitas sequeretur inter liberos, eo quod ceteri accepta a patre conferre deberent; ergo extra hos casus donatio simplex non est conferenda. *Ratio est*, quia donatio *suo* facta, vim habet legati, cum non valeat, nisi post mortem patris; legatum autem non est conferendum: tum quia liberi non debent esse deterioris conditionis, quam extranei: sed hi donationem simplicem non conferunt; ergo nec liberi. Oppositum non improbabiliter docet Zoes *tit. ff. de collat. à n.* 25. ex *l.* 13. *C. de collat.* quæ tamen lex explicari solet de fundo dato in peculium filii, vel propter nuptias: imo aliqui textum legunt negative: *non postulas.*

19. ℞. 5. Modus, quo fit collatio, est varius; ut res ipsas conferendo, tantum remittendo, quantum quis a patre accepit: cautionem dando per fidejussores de tanto conferendo, quantum videbitur &c.

TITULUS XXVIII.

De Sepulturis.

Agitur de hac materia in Sexto, Clementinis, & Extravag. Com. *h. t.* in Decreto 13. *q.* 2. in Trid. *S.* 25. *c.* 13. *&* 19. *de refor.* in Pandectis *l.* 11. *tit.* 7. 8. in Codice *l.* 3. *tit.* 44. *Nov.* 59. *&* 60.

1. *Nota*, Sepulturam tripliciter posse accipi: 1. Pro ritu sepeliendi mortuos *Can.* 105. *dictum* 1. *q.* 1. 2. Pro jure inferendi cadaver in sepulchrum, *Clem.* 2. *h. t.* 3. Pro loco ad sepelienda mortuorum corpora deputato, *c.* 3. *h. t.* Et quamvis de jure civili, quilibet privata auctoritate, per sepulturam mortui, efficere potuerit locum *religiosum* §. 9. *Inst. de rer. division. & tit. ff. & C. de religios.* tamen de jure Canon. apud Christianos ille solum locus efficitur religiosus, qui auctoritate Episcopi erigitur, & benedicitur ad sepelienda pie decedentium corpora, ut perpetuus usus Ecclesiæ docet. Aliter vocatur *cœmeterium*, seu *dormitorium* a dormitione fidelium, qui in universali resurrectione evigilabunt; soletque construi penes Ecclesiam; nisi necessitas, vel alia causa exigat, ut alibi deputetur.

2. Q. I. *An quilibet eligere sibi possit sepulturam in quocumque loco religioso?* ℞. Affirmative, nisi specialiter prohibeatur, *c.* 1. *h. t.* nam sepultura est pars ultimæ voluntatis; ergo cadit sub liberam electionem; etsi locus sit minus religiosus, ubi, v. g. tantum semel, aut bis per annum missa celebratur, *c.* 2. §. *fin. h. t. in* 6. Cui non obstat *c.* 3. *h. t.* quia videtur loqui de loco minus religioso contrarie, seu non religioso. Prohibentur autem sepulturam eligere infantes, impuberes, & ratione carentes, ob defectum judicii, & Religiosi professi, nisi valde remoti essent a monasterio. Prælati vero, cum in multis proprium velle habeant, absolute eligere possunt sepulturam, licet convenientius in suis Ecclesiis sepeliantur; maxime si regula id statuat.

3. ℞. 2. Filiusfam. pubes eligere potest sepulturam, cum quoad jura spiritualia non subsit patriæ potestati: at pater pro filio impubere nequit eligere sepulturam, nisi consuetudo terræ aliud habeat, *c.* 4. *h. t. in* 6.

4. ℞. 3. Mandatarius ad eligendam sepulturam, si eam ante mortem mandantis non elegit, post mortem ejus eligere non potest; sed mandans sepeliendus erit in Ecclesia Parochiali: ita volunt Lapus, Petra, Pirh. &c. ex reg. generali, quia mandatum, re integra, morte mandantis expirat, *c.* 20. *de offic. deleg.* Sed ego ex hoc fundamento non convincor: quia ob speciales rationes mandata extrajudicialia, etiam re integra, non expirant, *l.* 31. *pr. ff. de procur. l.* 9. §. 1. *ff. de jur. dot. l.* 17. §. 2. *ff. de institor. &c.* atqui etiam mandatum, seu delegatio de funerando, & cons. de sepultura eligenda morte mandantis non expirat, ut expresse docet JCtus *l.* 12. §. 4. *de religios.* cum tale mandatum ex natura sua respiciat tempus mortis; ergo etiam post mortem mandantis sepulturam ei eligere potest, non secus ac bona ejus distribuere *c.* 3. *de testam.* Et cum jure Can. non inveniatur contrarium statutum,

tum, censeo hanc posteriorem sententiam juri esse conformiorem; dummodo simile mandatum, sicut ipsa electio sepulturæ legitime probetur saltem per duos testes, vel per testamentum, aut codicillum, vel aliam scripturam legitimam. Unus autem testis, licet sit confessarius, regulariter plene non probat; nisi alia adminicula concurrant.

5. ℟. 4. Qui voto, aut juramento sepulturam elegit, sponte, & sine dolo, illud observare debet; cum non vergat in dispendium salutis æternæ *c. 28. de jurejur.* nisi status mutaretur; ut si talis factus sit Episcopus, aut Religiosus; quia circumstantia ista prævisa non fuit. At si Clericus extraneus, vel Religiosus aliquem inducat, ut relicta Ecclesia Parochiali, voto, aut juramento eligat sepulturam in eorum Ecclesia, votum, & juramentum irritum est: inducens vero ad illud incurrit excommunicationem ipso facto Papæ reservatam, *c. 1. h. t. in 6. Clem. 3. in fin. de pœnis:* qua pœna non tenetur Parochus inducens suum Parochianum ad eligendam sepulturam in Ecclesia Parochiali, licet cogendo, illicite agat.

6. Q. II. *Ubi sepeliendus sit, qui nullam sepulturam elegit?* ℟. 1. In sepulchro suorum majorum, more Patriarcharum *c. 1. h. t.* ex Genes. *c. 25. 49. 50.* Quod si diversa sint sepulchra, filius sepelietur in sepulchro avi, & Patris, quibus est propinquior; non vero in sepulchro proavi, & atavi, Si Pater solus sepultus est in alio loco, multi indistincte docent cum Gloss. *c. 3. h. t. in 6. v. ab antiqua*, filium sepeliendum esse in sepulchro avi, & aliorum majorum; quod verum judico, si Pater fortuito sepultus est in tali loco: at si Pater expresse specialem sepulturam constituit pro se, & suis descendentibus, censeo cum Abbate, & aliis, filium sepeliendum esse in sepulchro patris; quia & hoc antiquum dicitur, & magis congruit filio. 2. Filii naturales, & spurii plerumque sequuntur matrem in sepultura; adoptivi patrem adoptivum, si eo vivente decedant; secus in sepulchro patris naturalis humandi sunt. 3. Uxor ante, vel post maritum mortua, sepelitur in ejus sepulchro: & si hoc maritus non elegit, sepelienda est in sepulchro suorum majorum: maritus vero non est sepeliendus in sepulchro uxoris, sed suorum majorum, nam juxta *c. 3. 13. q. 2. unaquæque mulier sequatur virum suum, sive in vita, sive in morte:* & quidem ultimum, si plures habuit, *c. 3. in fin. h. t. in 6.* sed non e contra: cum vir, & uxor æquiparentur solum, quoad jus maritale; non vero quoad alia jura, ut domicilii, fori, sepulchri, in quibus uxor maritum, non maritus uxorem sequitur: quo sensu explicatur *Can. 2. Ebron. 13. q. 2. 4.* Clericus beneficiatus, si majorum sepultura careat, & aliam non elegit, sepeliendus est in loco beneficii, cum in eo domicilium contrahat *c. 29. de rescript.* & Sacramenta administret, atque percipiat, licet alibi habitet, nisi aliud habeat consuetudo.

☞ *Circa infantium sepulturam notandum est statutum Cleri Romani, quod prævio examine Congregationis particularis a Clemente XI. deputatæ, legitur in additionibus ejusd. statuti §. 7. & 8. ibi* - Infantes, qui nutricibus alendi extra propriam Parochiam dantur, retinent domicilium in Parochia parentum, atque ad illam pertinent, licet in aliena Parochia decedant. Patre vero orbatos, quousque apud ipsam matrem aluntur, licet in potestate tutorum, non matris existant, de Parochia matris, non tutorum, esse declaramus. Si nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a matre, domicilium in Parochia matris; si vero utroque parente caruerint, domicilium in Parochia tutorum, non vero nutricum, retinere declaramus. Quod si nec tutores habeant, in Parochia, in qua decedunt, tumulentur.

Educandæ decedentes in monasteriis monialium, non electa sepultura, nec habentes majorum sepulcrum, sepeliendæ sunt in Parochia, intra quam monasterium situm est, non in Ecclesia monialium: in qua tamen sepeliri poterunt, si ibi eam sibi elegerint: & tunc Parocho ejusdem Parochiæ debetur tantum quarta funeralis ex decreto Cong. Conc. in Feretrana 21. April. 1742. ut in Thesaur. resol. tom. II. pag. 68. Idipsum dicendum est de secularibus mulieribus in iisdem monasteriis, vel famulatus, vel alia quacumque causa, legitima facultate commorantibus, ac inibi decedentibus; uti etiam disponitur in additionibus ad statutum Cleri Rom. c. 3. de jur. elig. sepult. ad §. 9. ut infr. n. 11. ☞

7. Q. III. *Quibus Ecclesiis de jure communi competat jus sepulturæ?* ℟. Omnibus, & solis Ecclesiis Parochialibus, *c. 1. 3. 10. h. t. c. 2. eod. in 6. Clem. 2. §. verum eod.* quæ jura fundant intentionem Parochi; ita ut alius prætendens jus sepulturæ, teneatur illud probare ex jure speciali. Unde in Ecclesia Parochiali sepeliendi sunt omnes Parochiani, qui majorum sepulchro carent, & aliud non elegerunt, *ibid.* hodie tamen consuetudo obtinuit, ut quis ibi sepeliatur, ubi mortuus est. Item quasi incolæ, ut studiosi, famuli, & hujusmodi, qui quasi domicilium fixerunt in loco, ibi pariter sepeliendi sunt, cum & sacramenta inibi perceperint.

8. Q. IV. *Qui ex jure speciali habeant jus sepulturæ?* ℟. 1. Illi solum, quibus id ex speciali privilegio Papa concessit; vel in sua diœcesi Episcopus cum debitis solemnitatibus ad alienationem requisitis. Tale privilegium in corpore juris clausum habent inclytus Ordo Prædicatorum, & Seraphici Ordines S. Francisci, *Clem. 2. Dudum v. hujusmodi, & Extrav. 2. Super cathedram v. hujusmodi h. t. inter com.* omnesque alii Regulares in privilegiis communicantes: qua communione gaudet etiam Scholarum Piarum Religio ex Const. Gregorii XV. *Ad uberes* 1622. 15. *Octobr.* Clem. IX. Const. *Ex injunctio §. nos prospero*, ibi: *ad fruitionem omnium, & singulorum privilegiorum*. Vi cujus privilegii Regulares sepelire possunt in suis Ecclesiis quoscumque fideles, qui sponte apud eos sepulturam elegerunt.

9. ℟. 2. In usu hujus privilegii observanda sunt specialia pacta, & consuetudines, quæ inter Parochum, & Regulares introducta sunt *c. 1. & fin. de pactis in 6.* quibus seclusis, Regulares in delatione cadaveris ad locum sepulturæ attendere debent dispositionem Leonis X. in Conc. Later. quam renovavit S. Congreg. edito decreto 1604. 20. *Jan.* his verbis: *Declarat, & statuit, quibusvis Regularibus quorumcumque Ordinum tam mendicantium, quam non mendicantium existant, nullo modo licere Parochias cum cruce processionaliter, aut alias, ad efferenda, & levanda defunctorum funera intrare, vel illa levare, & efferre, nisi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem præsente, vel nisi requisitus dissentiat, aut venire expresse recuset &c.* Quod decretum praxi, & usu regionum nostrarum firmatum est. 2. Nec hæredes, nec Regulares cogi possunt, ut cadaver defuncti prius ad Ecclesiam Parochialem deferatur, ut ex Constit. Sixti IV. *Regimini* 31. *Aug.* 1474. vel ibidem missæ pro defuncto celebrentur: declaravit Rituum Cong. 13. *Julii* 1675. Multo minus, si ex aliena Parochia corpus defuncti devehatur, seu deferatur sine solemnitate funebri ad Regulares in alio loco existentes, requiritur licentia Parochi loci, vel delatio cadaveris ad ipsius Ecclesiam: nam jura plus non requirunt, nisi consensum proprii Parochi, qui in præsenti adest ad hoc, ut corpus parochiani levetur; non vero consensum Parochi loci, ubi Regulares existunt. 3. In actu sepulturæ Parochus nullo modo se immiscebit, sed ipsi Regulares cum sua cruce intra suum territorium corpus defuncti ad sepulchrum comitabuntur, missas, & psalmos cantabunt, ut communiter observatur, ex Constit. Clem. X. *Nuper* 18. Jan. 1672. & Rota coram Ratto *decis.* 84. *n.* 6. Id tamen Parocho permittitur, ut si velit, cum stola Ecclesiam Regularium intrare possit, & ibi sepulturæ interesse, cum hoc modo non exerceat ullum officium. Plura de his vide in Donato *par. 3. tr. 3. q. 19.* Bordon. Peyr. Barbos. & aliis fusioribus.

☞ *Nota, quod non amplius suffragatur Parocho pro ingressu cum cruce, & stola in Ecclesias Regularium Constitut. Bened. XIII.* Pretiosus *ann.* 1725. *hæc enim revocata fuit a Clem. XII. ut notavi lib. V. tit. 33. de privil. post n. 24. ad cujus revocationis tramitem omnia Urbis tribunalia hodie decidunt, ut videre est in celebri Baren. Juris tumulandi coram Aldrovando 12. Jan. 1733. & 29. Novemb. 1743. coram Vajo; ac in Melevitana funerum coram Mellino 23. Novemb. 1744. & novissime ita etiam decisum fuit 4. Feb. 1757. a Cong. Episcop. & Regul. in Pientina funerum pro Minoribus Conventualibus, licet eorumdem conventus subesset jurisdictioni Ordinarii ob defectum præscripti numeri Religiosorum.* ☞

10. ℟. 3. Regulares in suis Ecclesiis sepelire possunt non tantum suos professos, sed etiam novitios; qui in favorabilibus nomine Religiosorum veniunt; item famulos domesticos, & alios familiares: ita comm. ex repetitis privilegiis SS. Pontificum Clemen. IV. Pauli III. &c. Rodriq. Donat. & alii, dummodo famuli Religiosorum intra septa monasterii moriantur. Si Religiosus in loco propinquo decedat, etsi a Parocho Viaticum acceperit corpus ejus, inconsulto Parocho, levari, & ad monasterium deferri potest, nulla pensione data parocho, ut declaravit S. Congreg. 1615. *die* 22. *Maii*, nam talis Religiosus fingitur mortuus in suo monasterio, ejusque sepultura spectat ad Prælatum, tanquam suum proprium Parochum.

11. ℟. 4. Moniales non participant privilegium *Clementin. 2. h. t.* adeo ut in earum Ecclesiis sive interioribus, sive exterioribus nec vir, nec femina sepulturam eligere possit, ne quidem puella, quæ educationis causa in monasterium data est: ita hodie comm. ex pluribus declarationibus Sacr. Congregat. in Feretrana 21. *Nov.* 1603. in Maceratensi 1652. *die* 8. *Nov. &c.* ☞ *Vide supra n. 6.* ☞

12. Q. V. *Quid juris in dubio de loco sepulturæ?* ℟. 1. Si lis inter contendentes facile decidi nequeat, defunctus sepeliendus est in Ecclesia parochiali, omni appellatione postposita: nam ex una parte Ecclesia parochialis quoad jus sepulturæ habet suam intentionem fundatam in jure, & alteri id prætendenti incumbit opus probandi: ex altera vero parte sepultura hominis non recipit dilationem, *l. 38. ff. de religios.* 2. In casu, quo Ecclesia est in possessione juris sepeliendi, corpus in alia Ecclesia sepultum, non est exhumandum, donec titulus proprietatis probetur: nam casus iste, ne vexetur corpus humanum, specialiter exceptus est a regula, quæ jubet, spoliatum ante omnia restitui, ut patet ex *c. 6. h. t.* ubi exceptiones contra spoliatum admittuntur. 3. Corpus, sive a Parochis, sive a Regularibus sepultum in eorum Ecclesiis, quod certo in alia Ecclesia sepeliri debuit, exhumandum, & isti Ecclesiæ cum omnibus, quæ ratione funeris accepta erant, restituendum est, *c. 5. 6. 10. h. t.* nisi forsan alia compositio fieret: quæ utique ad evitandum scandalum, si quod timetur, rigori juris præferenda est. 4. Ex hodierna consuetudine laici licite sepeliuntur in Ecclesia, ut ea solum de causa non sint exhumandi, & ad commune cœmeterium transferendi, *Can. 17. cum gravia 13. q.* 2. licet olim in Ecclesiis non sepelirentur, nisi Episcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici communiter pro sanctis habitis, *Can. 15. & 18. ibid.*

13. Q. VI. *Quibus neganda sit sepultura sacra?* ℟. 1. Paganis, judæis, aliisque infidelibus; quorum corpora exhumari, Ecclesia polluta reconciliari, tigna, & parietes radi, atque lavari debent, *Can. 28. d. 1. de consecr.* 2. Hæreticis, non toleratis, & excommunicatis, saltem si denuntiati sint, & vitandi, nisi in articulo mortis absoluti sint *c. 3. & fin. 24. q. 2. c. 13. §. credentes de hæretic.* etsi hæresis primo post mortem innotuerit. Horum corpora exhumanda, cœmeterium, & Ecclesia polluta reconcilianda, *c. 7. de consecr. Eccl.* 3. Notoriis, & denuntiatis interdictis; nisi ante mortem signa pœnitentiæ dederint, *c. 12. pr. h. t. 4.* Infantibus fidelium sine baptismo decedentibus; uti & catechumenis, licet pro his Ecclesia oret, cum per baptismum non sint ingressi in Ecclesiam. 5. Denique sacra sepultura carent omnes notorii, & publici peccatores sine pœnitentia decedentes, *Can. 16. quibus 3. q.* 2. cujusmodi sunt usurarii manifesti *c. 3. de usur. c. 2. eod. in 6.* detentores decimarum Ecclesiasticarum, *c. 19. de decim.* raptores, & incendiarii, *c. 2. 5. de raptor.* in torneamentis, hastiludiis, & duellis occisi, *c. 1. & fin. de torneam. Trid. sess. 25. c. 19. de refor.* sponte, & deliberate sibi mortem inferentes laqueo, præcipitio, veneno *c. 12. placuit. 23. q. 5.* nisi delirium eos excusaret a peccato. Is vero, qui tempore incendii, quo mors certa imminet, ex loco alto ad salvandam vitam se præcipitat, non est privandus sepultura sacra, etsi contingat eum ex casu mori: nam sponte id non facit, sed ex gravissima necessitate inter duo mala eligit, quod minus est, & quod probabilius, & certius judicat ad vitam salvandam, quo casu necessitas facit licitum, quod in jure est illicitum. Demum Religiosi proprietarii, *c. 2. 4. de statu monach.* & qui negligenter omiserunt confessionem annuam, & communionem paschalem, *c. 12. de pœnitent. & remiss.* & quotquot in peccato notorio, & manifesto sine pœnitentia moriuntur.

14. ℟. 2. Ossa illius, qui non potuit, & sepultus est in loco sacro, exhumanda sunt, si ab aliis discerni possint: secus non, ne corporibus aliorum fidelium injuria fiat, *c. 12. h. t.* Ecclesia tamen non polluitur, nisi in casibus supra dictis, si infidelis, hæreticus, & vitandus excommunicatus sepeliatur. Si autem hæreticus sit toleratus, ut lutheranus in Germania, illicite quidem sepelitur, Ecclesia tamen non polluitur. In locis, ubi catholicis permixti sunt hæretici tolerati, consuetudo locorum servanda est, quam dira necessitas cohonestat.

15. ℟. 3. Corpora ultimo supplicio damnatorum, si hi contriti Ecclesiastica sacramenta perceperunt, recte donantur sepultura sacra, *c. 30. quæsitum 13. q. 2.:* nam Ecclesia, quibus sua sacramenta concedit, eis non denegat sacram sepulturam, ergo. Nec obstat *Can. 12. ibid.* nam procedit de illis, qui impœnitentes ultimo supplicio affecti sunt. An vero consuetudo illa, vi cujus cadavera mortuorum in patibulo, furcis, & rotis, insepulta manent, sit rationabilis, & tolerabilis, a multis dubitatur: multi negant ex *cit. Can. 30. & l. 1. & fin. ff. de cadaver. punitor.* quia mors omnem pœnam solvit; adeoque pium, & christianum esset, ut cadavera ista ad Ecclesiam, vel cœmeterium deferrentur a cognatis, vel aliis quibuscumque, qui ea peterent; & missæ cum precibus pro talibus defunctis celebrarentur, ut in quibusdam locis observatur. Multi tamen consuetudinem istam dicunt rationabilem, ut, non quidem passim, sed in atrocissimis, & gravissimis sceleribus cadavera damnatorum, etiam pie decedentium, insepulta ad terrorem, & exemplum aliorum maneant, cum id multum cedat ad utilitatem publicam, Covar. Berez. Petra &c.

16. ℟. 4. Qui scienter, sponte absque vi, & gravi metu, per se propriis manibus in loco sacro sepeliunt, vel mandato suo sepeliri faciunt excommunicatum non toleratum, nominatim interdictum, vel usurarium manifestum, præter culpam mortalem, incurrunt excommunicationem ipso facto; a qua absolvi non debent, donec ad arbitrium Diœcesani satisfecerint his, quibus tali facto injuria facta est, *c. 2. pr. de hæretic. in 6.* quæ pœna non debet extendi ad portantes; nisi cum effectu corpus tumulent in loco sacro: multo minus ad crucem ferentes, vel psalmos canentes, aut comitantes; quia hi tantum remote cooperantur tali sepulturæ.

17. Q. VII. *An sepultura emi, vel concedi extero possit?* ℟. 1. Licet locus profanus deputandus in sepulturam vendi, & emi possit; ipsa tamen sepultura, seu locus sacer, citra simoniam vendi, & emi nequit, *Can. 12. & seqq. 13. q.* 2. nam sepultura est locus sacer, & religiosus; & cons. extra commercium humanum, ut vel ipsi Gentiles agnoverunt, *l. 6. §. 2. & seqq. ff. de divis. rer. & §. 7. Inst. de rer. divis.* Ex aliis autem justis titulis potest aliquid peti, & accipi pro sepultura, v. g. pro conservatione cœmeterii, aut capellæ, pro sustentatione ministrorum, pro loco digniore, & obligatione alium non admittendi in tale sepulchrum: & si ex pia consuetudine fideles solent aliquid offerre. ℟. 2. Habens proprium sepulchrum, potest alios ad idem admittere: uti sunt sepulchra familiaria, & hæreditaria: nam communicatio, & concessio in his spiritualibus, modo absit simonia, nullibi vetatur.

18. Q. VIII. *Quid sit portio Canonica Episcopalis, & Parochialis?* ℟. 1. Portio Can. Episcopalis est quarta pars mortuariorum, seu funeralium, hoc est obventionum, bonorum mobilium, & immobilium, quæ inferioribus Ecclesiis, & piis locis intra diœcesim sitis per ultimam voluntatem a defundo pro anima sua relicta sunt, *Can. 25. & seqq. 12. q. 2. & c. 16. de off. ord.* De consuetudine portio ista est varia pro varietate locorum, *c. 15. de testam.* imo in multis locis in desuetudinem abiit. Datur autem quarta ista ratione Supe-

Superioritatis, oneris pastoralis, & communicationis inter Episcopum, & inferiores Ecclesias intercedentis, *c.* 15. *de testam.* Cessat autem portio ista in seqq. casibus: 1. Si testator reliquit Episcopo suam portionem cum conditione, ne quartam ex relictis detraheret. 2. Si quid relictum est ex speciali causa, *v. g.* ex donatione inter vivos, pro anniversariis, pro fabrica, & ornamentis Ecclesiæ, pro pauperibus studiosis, & virginibus dotandis &c. 3. Si quartæ præscriptum est præscriptione quadragenaria, *c.* 4. *de præscript.* 4. Si a tali quarta locus fiet per privilegium eximatur; sicut eximuntur omnia monasteria ex communiori sententia; & maxime monasteria exempta: nam quarta ista pertinet ad legem diœcesanam, a qua monasteria, præsertim exempta, immunia sunt, ut dixi *tit. de off. ord. n.* 17. Nec obstat *Can.* 25. *& seqq.* 12. *q.* 2. *Can.* 60. *constitutum* 16. *q.* 1. *c.* 15. *de testam.* nam hi, & similes textus generales non includunt monasteria, præsertim exempta, quæ a talibus pensionibus liberantur, consuetudine jura antiqua ita interpretante.

19. ℟. 2. Portio Canonica parochialis est quarta funeralium omnium ex illis rebus, quæ ratione corporis extra propriam parochiam tumulati obvenerunt illi Ecclesiæ, in qua corpus Parochiani sepultum est *c.* 8. *h. t.* puta ex intorticiis, candelis circa cadaver accendi solitis, et pecuniis ratione funeris datis, & similibus: in quibus tamen maxime spectanda est consuetudo. Cessat autem portio ista, si quid ex speciali causa relictum sit, *v. g.* pro anniversario, pro fabrica Ecclesiæ &c. ℟. 3. Omnia monasteria, etiam exempta a jurisdictione Episcopi, tenentur parocho præstare suam portionem parochialem; nisi specialiter privilegiata sint, & immunia a quarta funeralium; sicut omnia monasteria Mendicantium, & cum his in privilegiis communicantium ex privilegio Julii II. Leonis III. Pauli III. Nicolai V. &c. Donatus, & alii passim ex pluribus declaration. S. Congreg., & decisionibus Rotæ. Quo privilegio etiam Religionem nostram Scholar. Piarum gaudere est extra dubium - Porro circa usum horum privilegiorum attendi debet decretum Trid. *sess.* 25. *c.* 13. *de refor.* juxta quod quarta funeralium, si per 40. annos cathedrali, aut Parochiali Ecclesiæ consuevit solvi ante promulgationem Tridentini *ann.* 1563. factam, imposterum integro jure persolvatur, non obstantibus privilegiis quibuscumque. E contra illa monasteria privilegiata, quæ pluribus annis, quam quadraginta, promulgationem Tridentini præcedentibus non solebant solvere quartam funeralium, vel quæ erecta sunt post Tridentinum, similique privilegio gaudent, non tenentur ad solvendam dictam quartam funeralium. Verum hoc privilegium, quia Ecclesiis parochialibus incæpit esse nimis onerosum, revocatum est a Bened. XIII. Const. *Romanus Pontifex* 1725. 4. *Kalen. Maji*. Sed cum modificatione, & restrictione ad solam Italiam, & insulas adjacentes, ut patet ex §. *præterea* ibi: *ut in Italia, eique adjacentibus insulis* &c. ac proinde in regionibus nostris privilegium hoc manet in suo robore.

20. ℟. 4. Parochus pro actu sepulturæ nihil exigere potest de jure communi, *Can.* 15. *præcipiendum* 13, *q.* 2. nisi consuetudo vigeat, ut moderatum quid petatur; præsertim si parochus non habeat aliunde competentem sustentationem. Hac consuetudine attenta, Parochus pensionem istam exigere potest, etsi defunctus sepeliatur in Ecclesia privilegiata, quæ ad quartam funeralium non tenetur: quia privilegium hoc, licet extinguat jus quartæ, non tamen extinguit jus consuetudine quæsitum ad portionem consuetam ratione Stolæ, ut vocant, secundum morem diœcesis, aut loci, in quo Parochianus mortuus est.

Connexio præcedentium, & consequentium.

Ultimæ voluntates terminatæ sunt in sepulturis, in quibus jura parochialia incipiunt, & continuantur in duobus seqq. titulis.

TITULUS XXIX.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Agitur de hac materia in Decreto 13. *q.* 1. 16. *q.* 1. 5. in Trid. *S.* 21. *c.* 4. 5. *S.* 24. *c.* 4. 7. 13. *de reform.*

1. *Nota*, Parochiam aliter olim, aliter nunc in jure Can. usurpari: Parochia olim dicebatur certum spatium, intra quod peregrini recipiebantur, eisque Parochus, seu hospes, aut convivator ligna, salemque, seu necessaria ministrabat: *Parochia* hodie dicitur certus districtus, cui Sacerdos præest. Similiter *paræcia* late significat incolatum, a græco *paræcos*, hoc est, incola *l.* 239. §. 2. *ff. de V. S.* in jure autem Can. *Parochia*, & *paræcia* synonymice adhibentur, vel late pro tota diœcesi *Can.* 14. *&* 33. *Apostol. Can.* 4. *& seq. d.* 92. *& cap.* 3. *h. t.* vel stricte pro certa Ecclesia in diœcesi sita, cui rector presbyter præest: quo sensu Parochia est Ecclesia populo fideli constans, cui præest rector Ecclesiasticus ad sacramenta, & divina officia ministranda. Sufficiunt autem ad Parochiam decem patresfamilias, seu decem familiæ, ut communis docet, & usus Germaniæ probat in locis, ubi catholici permixti hæreticis vivunt.

2. Q. I. *Unde originem suam habeant Parochiæ?* ℟. Ex potestate, & antiquissima praxi Ecclesiæ, jam ab Apostolis cœpta, *Canon.* 1. *& seqq. d.* 80. licet principes laici hortatu Episcoporum multum contulerint ad erigendas, & dividendas Parochias: unde nati sunt limites, seu fines Parochiarum, qui ut perpetuo certi maneant, nulla præscriptione tolli, aut mutari possunt *Can.* 4. 5. *& seqq.* 16. *q.* 3. *c.* 4. *h. t.* ne lites, & confusiones jurisdictionum oriantur. Quæstio autem super limitibus diœcesis, & Parochiæ orta, cum spiritualis sit circa extensionem, vel restrictionem curæ pastoralis, decidenda est a judice Ecclesiastico, *c.* 1. *de pactis c.* 3. *de prob. c.* 1. 4. *h. t.* nisi esset mera quæstio facti, *v. g.* quando Parochia sit divisa? an iste, vel ille incola ibi receperit sacramenta? de tali enim quæstione, utpote mere temporali, cognoscere potest etiam laicus: siquidem quæstiones meri facti super re spirituali sunt mixti fori, ut alias sæpius dixi.

3. Q. II. *Quæ sint jura Parochi?* ℟. 1. Parochus in Parochia, auctoritate Episcopi constituta per *Can.* 11. *nullus* 16. *q.* 7. habet jurisdictionem ordinariam in foro interno, Trid. *sess.* 23. *c.* 15. *de refor.* vi cujus absolvere potest ab omnibus peccatis Papæ, vel Episcopo non reservatis; etsi Parochianum suum audiat in alieno territorio: cum sola jurisdictio contentiosa fori externi extra territorium proprium regulariter exerceri nequeat, *c. fin. de Constitution. in* 6. *l. final. ff. de jurisd.* 2. Habet jus fontis baptismalis: non tamen necessario, quia possunt dari Parochiæ dependentes ab una matrice Ecclesia, in qua sola sit fons baptismalis. 3. Habet jus dispensandi Eucharistiam, Viaticum, Extremam unctionem, solemnizandi, & benedicendi nuptias, fontem baptismalem, cineres, palmas, & alia hujusmodi benedici consueta; prædicandi verbum divinum, missas solemnes celebrandi, supplicationes, seu processiones consuetas exercendi, aliasque functiones Parochiales libere administrandi. 4. Habet jus sepulturæ, decimarum, primitiarum, & oblationum. 5. Cum Parochus sit ordinarius in sua Parochia, potest delegare suam potestatem alteri sacerdoti idoneo; dummodo sit ab Episcopo approbatus ad curam animarum; maxime ad confessiones audiendas, quam approbationem Parochus dare non potest, cum soli Episcopo sit reservata, *sess.* 7. *cap.* 13. *de refor. & sess.* 23. *cap.* 15. *de reform.*

4. E contra Parochus non habet jurisdictionem in foro externo, *Can.* 38. *de persona* 11. *q.* 1. & ideo de jure communi non potest causas audire, leges, & censuras ferre, in legibus Ecclesiasticis dispensare; nisi quantum ei permittit consuetudo quoad relaxanda jejunia, festa &c. vel nisi ex præscriptione, privilegio, aut consuetudine, aliqua possit in foro externo: quo sensu explicatur, *c.* 3. *de off. ord. c. nemo* 1. *q.* 6. licet in antiquis juribus nomine presbyterorum sæpe intelligantur Episcopi.

5. Q. III. *Quæ sint obligationes, & officia Parochi?*

℟. 1. Parochus provisus de beneficio, intra bimestre tenetur coram Episcopo, aut Vicario generali emittere professionem fidei, secus fructus non facit suos, Trid. *sess.* 24. *c.* 12. *de refor.* 2. Tenetur residere in suo beneficio, non tantum materialiter, sedendo, sed formaliter, & cum effectu, præstando suum officium: atque ideo tanquam pastor obligatur diebus festivis populum verbo divino pascere, rudimenta fidei explicare, hora competenti missam celebrare, alioquin si horam pro placito mutet, & anticipet, causa est, quod multi Parochiani missam non audiant: item in paschate, articulo mortis, & quando Parochiani rationabiliter petunt, tenetur eis pœnitentiam, & alia sacramenta administrare; baptizatos, matrimonio copulatos, & mortuos in libro adnotare, dies festos, jejunia, indulgentias, & processiones denuntiare; & cetera omnia, quæ ad boni pastoris officium pertinent, peragere: de quibus suis locis dictum est, vel in decursu dicetur. Vide Barbos. *de officio, & potestate Parochi.*

☞ *Circa obligationem applicandi missam pro populo, vide Elencho VI. n. XLIII. par. I. pag.* 461. ☜

Hæc fere omnia proportionaliter applicanda sunt Vicariis curatis, præsertim perpetuis. Differt autem Parochus a curato, tanquam species a genere: nam *curatus* a cura dictus, vel est talis pro foro externo, & interno, ut Papa in tota Ecclesia, Episcopus in sua diœcesi, Prælatus regularis in suo monasterio; vel pro foro externo tantum, ut Archidiaconus de jure, & Vicarius Episcopi, in quibus ordo Sacerdotalis non requiritur: vel pro foro interno tantum; in qua significatione communiter accipitur *curatus*, cujus principalior species est *Parochus*, qui frequenter in jure vocatur *persona*, seu *rector Ecclesiæ*, *plebanus*, ad differentiam inferiorum curatorum, uti sunt Vicarii perpetui, & temporales.

☞ *Circa Parochum ex decretis S. Cong. per extensum relatis a Benedicto XIV. in Institutionibus Ecclesiast. Institut.* 9. 10. 17. *& 94. notanda sunt sequentia.*

I. *Quoad idoneitatem Parochi tam secularis, quam regularis pro audiendis confessionibus vide Elenc. VI. n. XVII. part.* 1. *pag.* 447.

II. *Quoad prædicationem verbi Dei; satis esse, etsi formaliter non prædicet, ut saltem dominicis, & festis diebus plebem sibi commissam pro sua, & illius capacitate pascat salutaribus verbis. A quo onere se eximere nequit prætextu, vel contrariæ consuetudinis immemorabilis, vel quia suppetat copia aliorum habentium SS. Conciones in aliis Ecclesiis ex Constit. Benedicti XIII.* In supremo militantis. 23. *Sept.* 1724.

III. *Quoad residentiam; licet sui loco Vicarium idoneum substituat, justamque habeat causam, abesse tamen non posse a sua Parochia, etiam per hebdomadam, nisi causa cognita, & probata sit ab Episcopo, ejusque accedat licentia in scriptis; quæ juxta Tridentinum sess.* 23. *cap.* 1. *semper debet esse expressa: nisi forte necessitas absentiæ repente se offerret, dilationem non patiens hujusmodi licentiam petendi: quo casu quamprimum certior faciendus est Episcopus de discessu, & necessitate, ut de ea cognoscere possit. Pro absentia tamen modici temporis in casibus repentinis sufficere licentiam Vicarii foranei ex sensu S. Cong. firmat Fagnan. in c.* Relatum *n.* 42.

Nec justam causam habentem abeundi extra Parochiam per duos, aut tres menses satisfacere suæ conscientiæ, si petat licentiam, jurans, se gravem habere causam, quam non expediat manifestare, ut sic petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat; sicuti, & in casu, quo causam rationabilem expressit, ut talem ab aliis cognitam, non autem ab Episcopo; cum tunc possit, & debeat ad Superiorem recurrere.

Neque esse liberum a culpa, & pœna amissionis fructuum, si per longum tempus, puta quatuor mensium, morbo gravi instante, recessisset ad curandam valetudinem, non perita licentia, putans bona fide, satis esse evidentiam causæ, nisi periculum fuisset in mora eam petendi.

Neque tandem, abesse posse sine expressa Episcopi licentia, etiam si Parochialis Ecclesia distet per duo milliaria a civitate, & ipse in hac tam diurno, quam nocturno tempore commoretur, exceptis diebus festis, in quibus ad dictam Ecclesiam se confert: sicuti & si resideat nocturno tempore, summoque mane ibi celebrata missa, postea se conferat in civitatem, in eaque diurno tempore totius, vel majoris partis anni commoretur: vel e contra si in Parochia diurno tempore resideat, nocturno autem per totum, vel per majorem anni partem in civitate moram trahat.

Inter causas autem excusantes a residentia personali S. Cong. sæpius respondit, non annumerari aeris intemperiem, nec ætatem senilem, nec malam Parochi valetudinem, nec parvum Parochianorum numerum; etiam si essent tres tantum, aut quatuor.

IV. *Quoad administrationem Sacramentorum, si magnus sit numerus Parochianorum, cogi posse ab Episcopo, ut alium sibi adjungat Sacerdotem pro iis administrandis, divinoque cultu peragendo, etiam si Parochiæ redditus sint tenues: in quo tamen casu Sacerdoti coadjutori administrandæ sunt a populo necessaria ad vitæ sustentationem.*

V. *Quoad jura Parochialia functiones, & præeminentias inter ipsum, & Confraternitates laicorum, earumque Capellanos, & Officiales, notanda sunt sequentia decreta Cong. SS. Rituum per extensum relata ab eodem Bened. XIV. Instit.* 105. §. *IV.*

Urbis, & Orbis.

Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, & Confraternitates seculares, earumque Capellanos, & Officiales super juribus Parochialibus, & functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præminentiis, seu prærogativis frequenter exoriri solent in sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentiss., & Reverendiss. D. Cardinale Colloredo propositis infrascriptis dubiis, videlicet:

I. An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus.

II. An dictæ Confraternitates erectæ in capellis, vel oratoriis, tum publicis, tum privatis, annexis Parochialibus Ecclesiis, & ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones.

III. An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ.

IV. An Confraternitates erectæ in oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho.

V. An benedictiones, & distributiones candelarum, cinerum, & palmarum, sint de juribus mere Parochialibus.

VI. An benedictiones mulierum post partum, fontis baptismalis, ignis, seminis, ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus.

VII. An functiones omnes hebdomadæ sanctæ sint de juribus mere Parochialibus.

VIII. An celebratio missæ solemnis feria quinta in Cœna Domini sit de dictis juribus Parochialibus.

IX. An prima pulsatio campanarum in Sabbato Sancto sit de dictis juribus Parochialibus.

X. An celebratio missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus.

XI. An expositio Quadraginta horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus mere Parochialibus.

XII. An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel sacris imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus.

XIII. An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in oratoriis privatis, contradicente Parocho.

XIV. An in dictis oratoriis privatis Confraternitatum per confratres statis horis recitari possint horæ canonicæ cum cantu, vel sine, absque alia licentia Parochi.

XV. An in dictis oratoriis privatis sit licita celebratio

bratio missæ privatæ, assentiente Ordinario loci, & contradicente Parocho.

XVI. An capellani Confraternitatum possint populo denuntiare festivitates, & vigilias occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi.

XVII. An Parochus, invitis confratribus, docere possit doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis, & separatis.

XVIII. An in sæpedictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ conciones, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi.

XIX. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari missa sive lecta, sive cantata, ante missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam.

XX. An ad Parochum spectet facere officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpedictis Ecclesiis, & oratoriis publicis Confraternitatum.

XXI. An intra ambitum earumdem Ecclesiarum fieri possint processiones juxta cujusque Confraternitatis institutum, absque interventu, vel licentia Parochi.

XXII. An eædem processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est.

XXIII. An in dictis processionibus capellani Confraternitatum possint deferre stolam.

XXIV. An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium rectorem beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ.

XXV. An earumdem Ecclesiarum, & Confraternitatum rectores, & capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis compellere invitos ad assistendum functionibus Ecclesiæ Parochialis.

XXVI. An in sæpedictis Ecclesiis Confraternitatum neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali indulto Sedis Apostolicæ.

XXVII. Præsupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi sine licentia Ordinarii.

XXVIII. An possit Parochus se in gerere in administratione oblationum, vel eleemosynarum in sæpedictis Ecclesiis recollectarum; vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere.

XXIX. An in Ecclesia Parochiali confratres, vel eorum capellani immiscere se valeant, invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus.

XXX. An Confraternitates, sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta, congregationes suas facere absque interventu, vel licentia Parochi.

XXXI. An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho.

XXXII. Quando Parochus eisdem congregationibus interfit de mandato Ordinarii, & tanquam ejus delegatus, an non possit suffragium decisivum ferre. Et quatenus affirmative.

XXXIII. An etiam Suffragium duplex.

Sacra eadem Rituum Congregatio, re mature discussa, respondendum esse censuit.

Ad primum Affirmative.
Ad secundum Affirmative.
Ad tertium Negative.
Ad quartum Negative.
Ad quintum Negative.
Ad sextum Negative; sed benedictiones mulierum, & fontis baptismalis fieri debere a Parochis.
Ad septimum Negative, prout jacet.
Ad octavum Negative, prout jacet, sed spectare ad Parochos.
Ad nonum Negative, prout jacet, sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X. l. 22. §. 14.
Ad decimum Negative, prout jacet; sed licere confratribus dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel oratorii, ut in Brundusina sub die prima Junii 1601.
Ad undecimum Negative.
Ad duodecimum Negative: & quoad benedictiones cum Reliquiis, & imaginibus serventur decreta.
Ad decimum tertium, satis provisum in Superioribus.
Ad decimum quartum, Affirmative; nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.
Ad decimum quintum Affirmative.
Ad decimum sextum Affirmative.
Ad decimum septimum Negative.
Ad decimum octavum Affirmative.
Ad decimum nonum Negative; nisi aliter Episcopus disponat.
Ad vigesimum Affirmative; quando tumulandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel oratorium.
Ad vigesimum primum Affirmative.
Ad vigesimum secundum Negative; nisi adesset licentia Episcopi.
Ad vigesimum tertium Negative, extra propriam Ecclesiam.
Ad vigesimum quartum Negative.
Ad vigesimum quintum Negative.
Ad vigesimum sextum Negative.
Ad vigesimum septimum Negative.
Ad vigesimum octavum Negative.
Ad vigesimum nonum Negative.
Ad trigesimum Affirmative; dummodo non impediant functiones, & divina officia.
Ad trigesimum primum Affirmative.
Ad trigesimum secundum Negative.
Ad trigesimum tertium Negative.

Et ita; salvis tamen conventionibus, & pactis in erectione Confraternitatum forsan factis, concordiis inter partes initis, & a S. Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus synodalibus, ac provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si SS. Domino nostro videbitur. Die 10. Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis Decretis SS. Domino Nostro relatione, prævia eorumdem integra lectura, Sanctitas sua laudavit, benigneque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Die 12. mensis Jan. 1704.

G. Card. Carpineus.

B. Inghirami S. Rit. Cong. Secr.

TITULUS XXX.

De Decimis, Primitiis, & Oblationibus.

Agitur de hac materia in Sexto, Clementinis, Extravag. comm. *h. t.* In Decreto 13. *q.* 2. *&* 16. *q.* 1. *a Canon.* 42. *cum seqq. & q.* 7. *ibid. & Canon. quadragesima* 16. *d.* 5. *de Consecr. & de oblationib.* 10. *q.* 1. 2. *& Canon.* 28. *odi.* 24. *q.* 1. Trid. *S.* 23. *c.* 18. *& S.* 25. *c.* 12. *de refor.*

1. *Nota* 1. Decimam quoad nomen, esse partem decimam cujuscumque rei, *l.* 2. §. *fin. ff. de pollicitat.* Decima quoad rem, est decima pars fructuum ex certo titulo alicui præstanda. Sunt autem decimæ aliæ *profanæ*, seu *dominicales*, aut *indominicatæ*, quæ a dominis instar tributi imponuntur agris, & prædiis. His affines sunt decimæ *temporales*, seu *laicales*, quæ primitus debebantur ministris Ecclesiæ: sed postea legitima auctoritate separatæ sunt a titulo spirituali, & attributæ laicis, vel per donationem, vel venditionem, vel in feudum, vel alio modo: & hæ fere in omnibus imitantur naturam decimarum dominicalium. Aliæ sunt *sacræ*, *spirituales*, seu *mere Ecclesiasticæ*, propter connexionem cum titulo spirituali, quæ ex omnibus fructibus dantur Ecclesiæ, ejusque ministris in recognitionem supremi, ac universalis dominii divini: & de his in præsenti.

2. *Nota* 2. Decimas Ecclesiasticas dividi 1. In *prædiales*, seu *reales*, quæ dantur ex fructibus prædii, seu rei; ut agrorum, vinearum &c. & *personale*, quæ dantur ex opera, seu industria personæ: quibus aliqui addunt *mixtas*, quæ partim ex prædiis, partim ex industria hominis debentur; ut lana, lac, caseus &c. sed hæ communiter accensentur decimis realibus. 2. In *ordinarias*, quæ stabiliter debentur; & *extraordinarias*, quæ in casu necessitatis a Papa imponuntur. 3. In decimas *materialiter*, *& quoad substantiam* spectatas in quantum important necessariam sustentationem ministrorum Ecclesiæ; & *formaliter* spectatas, in quantum important determinationem quotæ, seu certæ partis decimæ, vel majoris, aut minoris.

3. Q. I. *Quo jure debeantur decimæ in lege nova?* ℟. Decimæ materialiter spectatæ, debentur jure naturali, & divino: at formaliter spectatæ, debentur solo jure Ecclesiastico; ita comm. cum S. D. 2. 2. *q.* 87. *ar.* 1. *Ratio* primi est, quia jus naturale dictat alendos esse ministros Ecclesiæ, qui fidelibus, ministrando spiritualia, deserviunt: nam dignus est operarius mercede sua, & bovi trituranti non est claudendum os: sed decimæ materialiter spectatæ important necessariam sustentationem ministrorum Ecclesiæ; ergo debentur jure naturali; quod jus expressum, & roboratum est in Sacr. Scriptura *Matth.* 10. *v.* 10. *&* 1. *Cor.* 9. *v.* 7. & 9. ubi Apost. ait.: *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? Ratio secundi*, quia in lege nova nullum reperitur præceptum divinum de quota decimæ partis: præceptum vero veteris legis de quota decimæ, utpote judiciale, jam expiravit; ergo restat, ut determinatio ista quotæ, v. g. decimæ, nonæ, vel duodecimæ, aut alterius partis sit juris ecclesiastici, non solum in decimis personalibus, sed etiam realibus, ut communis tenet contra Host. Innoc. & alios paucos; cum neque pro decimis prædialibus hactenus inventum sit aliquod præceptum Christi; nisi lato modo, quo jus Ecclesiasticum solet *Divinum* dici *c.* 2. *de privil. in* 6. Ex his explicantur *Can.* 47. *decimas*, 16. *q.* 1. *Canon.* 1. *decimas*, 16. *q.* 2. *& c.* 14. 25. 26. *h. t.* & pro his solvendis sufficit auctoritas S. Th. *loc. cit.* nec curandus est P. Reiff. sentiens hic *n.* 15. distinctionem illam quoad decimas formaliter, & materialiter spectatas a solis recentioribus inventam esse.

4. Q. II. *Cui debeantur decimæ?* ℟. De jure com. proprio Parocho; ita ut is super jure decimandi habeat intentionem suam fundatam in jure, *cap.* 24. 29. *h. t.* nam decimæ ex prima sui origine solvendæ sunt Clerico, Sacramenta populo ministranti; sed proprius Parochus ministrat Sacramenta suo populo; ergo. Excipe quartam partem decimarum, quæ debetur Episcopo; nisi quadragenaria præscriptione sublata sit, *c.* 16. *de off. Ord. c.* 4. *de præscr.* At de privilegio, præscriptione, aut alio modo, decimæ quandoque debentur Episcopo, vel alteri Clerico. 2. In concursu plurium decimatorum decimæ prædiales, utpote fundo inhærentes, debentur Parocho, in cujus territorio prædium existit, *c.* 18. 20. 29. *h. t.* personales vero debentur Parocho, a quo sacramenta percipiuntur. In fructibus animalium; ut lana, lacte, butyro &c. distinguendum est: nam pro rata temporis, quo pecora in diversis Parochiarum territoriis pascuntur, decimæ proportionaliter dividendæ sunt inter Parochos, S. D. *art.* 3. *ad* 2. at si tantum alibi cubant, alibi vero pascuntur, ei Parocho decimæ integræ præstandæ sunt, in cujus territorio pecora pascuntur; cum decimæ istæ sequantur naturam realium, nisi aliud habeat consuetudo. Porro Parochus pro exigendis debitis non solum habet titulum *Religionis*, quatenus dandæ sunt in recognitionem dominii divini, & supremæ excellentiæ, sed etiam titulum *justitiæ*, quatenus dandæ sunt ut merces pro sustentatione Parochi.

5. Q. III. *Qui obligentur ad præstandas decimas?* ℟. Omnes, & soli fideles, qui a Parocho sacramenta percipiunt; etiam hæretici, quia, si vellent, Parochus paratus est eis digne dispositis, sacramenta ministrare. 2. Clerici simplices, ut Clerici, seu ex bonis titulo spirituali acquisitis, v. g. ratione beneficii, vel functionis spiritualis, non tenentur decimas dare; nam *novum genus exactionis est, ut Clerici a Clericis decimas exigant*, *c.* 2. *h. t.* At Clerici simplices ex bonis patrimonialibus, titulo temporali acquisitis, v. g. ex contractu, donatione, hæreditate, legato, aut simili titulo, tenentur decimas dare, *cit. c.* 2. *in fin.* nam tales Clerici subsunt Parocho, & spiritualia ab eo recipiunt, sicut alii fideles; ergo obligantur ratione personæ suæ ad decimas. Insuper Episcopi, curati, & quicumque Clerici tenentur ad decimas prædiales ex fundis patrimonialibus solvendas, ut *seq. q.* dicetur. 3. Monasteria omnia de jure comm. tenentur ad decimas, *c.* 3. 4. 8. 10. *h. t.* nam etiam a Parocho divina recipere deberent. Varia tamen privilegia jus istud immutarunt, ut infra dicetur. 4. Pauperes in extrema necessitate, ubi omnia sunt communia, non tenentur solvere decimas; bene vero in necessitate communi, & etiam gravi, cum nullo jure excusentur: licet necessitas gravis cohonestet dilationem solvendæ decimæ. 5. Si dominus, & colonus percipiunt fructus ex fundo locato, uterque pro rata tenentur ad decimas: at si dominus percipit solum pretium, istud recipiet indecimatum; decimas vero ex fructibus præstabit colonus, *c.* 24. 26. *h. t.* 6. Successor singularis in prædio, si ita non est conventum, non tenetur solvere decimas, prioribus annis ab antecessore non solutas *arg. c.* 33. *h. t.* ubi onus decimarum imponitur fructibus; ergo ille tenetur solvere decimas, qui fructus percepit indecimatos, scilicet antecessor. *Nec obstat*, quod tributa non soluta exigi possint a possessoribus, *l.* 7. *ff. de publican.* nam decimæ non proprie, sed similitudinarie tantum dicuntur tributa *Can.* 66. *decimæ* 16. *q.* 1.

6. Q. IV. *Ex quibus bonis solvendæ sunt decimæ?* ℟. Ex omnibus bonis, seu fructibus, natura, vel industria acquisitis, *c.* 6. 21. *h. t.* modo sint juste acquisita; cum aliena suo domino restituenda sint. Quæsita ex operis illicitis, v. g. ex quæstu corporis per se substare deberent decimationi; ne turpis lucrator melioris sit conditionis, quam honestus: Ecclesia tamen ex talibus turpibus lucris non solet decimas accipere, *c.* 23. *h. t.* ibi: *de omnibus, quæ licite potest acquirere, decimas erogare tenetur.*

7. II. Ex prædiis decimatione gravatis solvendæ sunt decimæ, ad quemcumque possessorem prædia ista devenerint, sive ad Christianum, sive ad judæum, sive laicum, sive Clericum, vel monasterium, sive bonæ, sive malæ fidei possessorem, *cap.* 16. *&* 32. *hoc tit.* nam res cum suo onere transit: secus Ecclesiæ sæpius defraudarentur, translatis prædiis in privilegiatos. Unde si fundus translatus est in Episcopum, vel Parochum alienum; imo etiam si pro dote alterius beneficii, vel Parochiæ deputatus est, substat decimationi; cum transeat cum suo onere reali; nisi auctoritate legitima decimæ extinctæ, vel in alium translatæ sint, *Can.* 42. *& seqq.* 16. *q.* 1. *c.* 34. *h. t. ratio* est supra indicata: quia *res cum onere suo transit c.* 33. *h. t.* In divisione parochiæ communiter Episcopus subtrahit fundos, eorumque decimas attribuit Parocho novo in suo territorio; nisi alia sustentatio illi assignaretur, ut decimæ manerent penes priorem Ecclesiam: ita colligitur ex Trid. *sess.* 21. *c.* 4. *de refor.* & praxis docet id ipsum. Vide Reiff. a *n.* 103. At decimæ personales semper debentur Parocho, a quo sacramenta recipiuntur, *c.* 20. *h. t.* Hæc ita de jure communi: hodie in solvendis decimis maxime attenditur consuetudo locorum, juxta quam personales fere ubique, & prædiales minutæ ex certis fructibus dari solitæ, in multis locis abrogatæ sunt: & consuetudo ista approbatur a jure Can., *c.* 18. 20. *&* 32. *in fin. h. t.*

8. *Dices*: 1. Episcopus ex fundo decimali in se translato non tenetur Parocho solvere decimas: nam Parochus non est pastor ordinarius Episcopi. 2. Si fundus decimalis transferretur, v. g. via legati ad ipsum Parochum, is sibi ipsi deberet dare decimas, quod nugatorium est. 3. Fundi in aliena parochia existentes, etsi antea decimales fuerint; si tamen fiant dotales alterius Ecclesiæ, non substant decimationi; quia novum exactionis genus est Parochum a Parocho ex fundis Parochialibus decimas exigere per *c.* 2. *h. t.* ergo fundi non transeunt cum suo onere. Idem dic in casu, quo Parochia una in duas divideretur.

℟. *Ad* 1. Nego antecedens: nam decimæ prædiales dantur non ex solo titulo pastoris ordinarii, sed etiam in signum recognoscendi dominii divini: item ratione oneris realis, quo fundus antea gravatus fuit, & cum eodem transit *c.* 33. *h. t.* Sic Parochus non est pastor ordinarius monasterii exempti, vel judæi; & tamen ex fundo decimali in eos translati decimas per-

percipit. *Ad* 2. Parochus, ut dominus solvit decimas sibi ipsi ut Parocho, sicut tutor sibi ipsi solvere potest secundum jus Pandectarum *l. 19. ff. de administr. tutor.* & ideo decimæ ex tali fundo numerandæ sunt inter bona Ecclesiastica, & non patrimonialia. *Ad* 3. neg. ant. quia fundi transeunt cum suo onere, nisi auctoritate legitima ab onere isto liberentur: quod plerumque fit, maxime in divisione Parochiarum.

9. Q. V. *Quibus modis detur liberatio a decimis solvendis?* ℟. Quatuor modis: *privilegio Apostolico, consuetudine, præscriptione, & transactione*; dummodo ministris Ecclesiæ congrua sustentatio aliunde competat: quæ cum jure naturali sit debita, citra injustitiam nullo privilegio, aut facto hominis tolli potest.

10. ℟. 2. Regulares omnes exempti sunt a solvendis decimis personalibus; item a prædialibus illis, quæ dari deberent ex fructibus hortorum suorum, nutrimentis animalium, & de novalibus stricte talibus, quæ fiunt ex terra prorsus inculta, quam suis manibus, seu sumptibus excolunt. Ita constat ex privilegio corpori juris inserto, *c.* 3. 10. *h. t.* 2. Regulares quicumque, nisi quoad hoc specialiter privilegiati sint, tenentur solvere decimas ex fundis decimalibus, qui ad eos cum tali onere translati sunt, *c. pen. h. t.* Si autem terræ antea non erant decimales, ex his in se translatis Regulares non tenentur decimas solvere, ut clare colligitur ex *cit. c. pen. h t.* cujus dispositionem, uti & sententiam Fagnani, Pirhing, & aliorum restringit Reiff. *n.* 65. ad Cistercienses, & Hospitalarios: sed non videtur advertisse ad generalem textum *c. fin.* §. *pen. h. t. in* 6. ubi hæc habentur: *Ceterum iidem Religiosi tam exempti, quam non exempti, de terris, & possessionibus acquisitis hactenus, & modo acquirendis decimas integre solvant illis Ecclesiis, quibus eadem possessiones, & terræ prius fuerant decimales, nisi super hoc speciali jure, vel privilegio sint muniti*. Ubi vides, quod Regulares ex solis fundis, qui antea erant decimales, decimas solvere teneantur; non vero ex fundis, qui antea non erant decimales. Porro privilegium non solvendi decimas, cum sit exorbitans a jure comm. ultra propriam significationem extendi non debet nec ad illum casum, quo Ecclesia enormiter læderetur *c. 9. h. t.* Amittitur autem præscriptione extinctiva, seu usu contrario, dum privilegiati per 40. annos decimas solvunt, *cap.* 15. *de privileg.* quo corrigitur jus antiquius admittens contra Ecclesias præscriptionem trecenariam *cap. 6. eod. cap.* 3. *de præscr.* nisi velis *cit. cap.* 6. loqui non de præscriptione, sed tacita renuntiatione. Specialia privilegia extra corpus juris vagantia quæque Religio inspiciat: quia teste Barbos. *de off. & potest. Episc. p.* 3. *cap.* 28. §. 30. hodie fere omnes Regulares exempti sunt a solvendis decimis prædialibus ex fundis, quos propriis manibus, aut sumptibus excolunt. Vide Portel. *v. decimæ*, Rodriq. Donat. &c.

11. ℟. 3. Consuetudine non solum particulares personæ, sed integræ etiam communitates liberari possunt a solvendis decimis: dummodo ministris Ecclesiæ aliunde provisum sit de competenti sustentatione: ita comm. licet speculative oppositum teneat Reiff. a *nu.* 86. nam talis consuetudo nullibi reprobatur a jure: imo in materia decimarum maxime spectandam esse consuetudinem expresse asserunt Sacr. Canones *c.* 18. 20. 32. *h. t.* Idem dic de præscriptione; cum hoc discrimine, quod ad præscriptionem requiratur titulus cum bona fide; tempus vero 40. annorum contra Ecclesiam videtur etiam ad consuetudinem requiri; cum ista consuetudo sit præjudiciosa ministris Ecclesiæ, & renuntiatio tacita non facile præsumi possit. *Dices:* laicus per præscriptionem acquirere nequit jus activum decimandi *cap.* 7. *de præscr.* ℟. Neg. con. nam jus decimandi est spirituale connexive, quod sicut laicus nequit possidere, ita nec præscribere; e contra libertas, seu immunitas a solvendis decimis est quid temporale, seu deobligatio pretio æstimabilis; cujus possidendæ, & præscribendæ laicus capax est. Et quidem, si præscriptio currat contra Ecclesiam Parochialem, requiruntur 40. anni cum titulo, vel tempus immemoriale sine titulo *c.* 1. *de præscr. in* 6. contra Ecclesiam aliam 40. anni, & contra privatum Clericum 10. anni inter præsentes, & 20. inter absentes, ut dixi *tit. de præscr.*

12. ℟. 4. Transactione extingui possunt decimæ præteritæ: sic enim transigere non prohibetur partibus: at super decimis futuris ultra triennium sine auctoritate Episcopi, & in perpetuum sine consensu Papæ transigi nequit, *c.* 8. *de transact. extrav. Ambitiosæ de reb. Eccl.* nam talis transactio vim habet alienationis. Pecunia vero jus decimandi remitti non potest citra simoniam; quia daretur temporale pro spirituali, *c. fin. de rer. permut.*

13. Q. VI. *Quibus modis acquiri possit jus activum decimandi?* ℟. seqq. 1. *Collatione*, seu unione beneficii Parochialis, cui per se annexum est jus decimandi. Quale jus acquirit etiam Episcopus in loco nullius Parochiæ; vel si Parochia unita sit Episcopatui, vel mensæ capitulari, vel beneficio cujuscumque Clerici; tunc enim obtinens officium, hoc ipso etiam obtinet jus decimandi tali beneficio annexum. 2. *Permutatione:* & quidem si Ecclesiæ teneantur jure proprietatis, admittitur compensatio pecuniaria pro excessu secundum dicta *tit. de rer. permut.* ipsum autem jus decimandi, utpote spirituale, citra simoniam permutari, & vendi non potest *c.* 15. 17. 19. *h. t.* nisi auctoritate Apostolica separetur a titulo spirituali: quo casu, cum fiat pure temporale, licite vendi, aut pro aliquo temporali permutari potest. 3. *Infeudatione*, qua Papa ex generali administratione etiam laicis decimas infeudare potest, separando illas a titulo spirituali. Hæc vero potestas de novo infeudandi decimas sublata est Episcopis, & aliis Prælatis, *c.* 15. 17. *&* 19. *h. t. & lib.* 1. *Feud. tit.* 6. ne scil. Ecclesiæ per nimiam Prælatorum prodigalitatem graventur, & suis juribus spolientur. Si autem decimæ ab antiquo sunt infeudatæ, in casu aperturæ ab Episcopo reinfeudari possunt; nisi jam incorporatæ essent mensæ Episcopali. 4. *Donatione* cum solitis solemnitatibus facta. Quodsi laicus justo titulo decimas possidet, eas utpote temporales, non solum cuicumque monasterio, vel Clerico, sed etiam laico donare, vel alio modo transferre potest; cum rei suæ dominus sit. At si decimas injuste detineat, eas propriæ Ecclesiæ restituere tenetur, *c.* 19. *h. t.* si ad hoc induci nequeat, de consensu Episcopi permittitur eas transferre ad quemcumque Clericum, præsertim ad conventum Religiosorum; & donatio firma erit, *c.* 7. *de his, quæ a Prælato*; quæ decisio est in jure specialis. 5. *Transactione*, modo fiat cum cognitione causæ, & de consensu Papæ, vel Episcopi. 6. *Privilegio Apostolico*, quo multi Episcopi, & Regulares acquisiverunt jus decimandi. 7. *Præscriptione legitima:* & quidem ad præscribendum jus decimandi in aliena Parochia requiruntur 40. anni cum titulo, & tempus immemoriale sine titulo, quisquemque præscribat, sive Papa, sive Episcopus, sive Religiosi, sive Clerici, etiam Parochi alterius Parochiæ, *cap.* 1. *de præscript. in* 6. nam Parocho quoad decimas in sua Parochia sitas jus positive assistit: ceteris vero omnibus resistit: Quando autem jus decimandi præscribitur contra alium, & non contra proprium Parochum, requiruntur consueta tempora; scilicet centum anni contra Romanam Ecclesiam. 40. anni contra inferiores Ecclesias, & 10. vel 20. anni contra privatum. Laicus vero, sicut incapax est possidendi jus spirituale decimandi, ita nullo unquam tempore illud præscribere potest; nisi habilitatus sit privilegio Apostolico? quia sine possessione non currit præscriptio *reg.* 3. *in* 6. secus dicendum de decimis laicalibus. Quia vero ex tempore vetustissimo præsumitur, quod laici justo titulo, v. g. ex privilegio Apostolico, vel ex donatione, aut infeudatione ab Episcopis facta, (hoc enim ante Concil. Lateranense, & decretum Urbani II. eis licuit) decimas obtinuerint: ideo eas pacifice possidentes, adhuc hodie licite retinere possunt: licet titulum probare non valeant; neque extet fama talis tituli, & privilegii: ita Covar. Joann. Andr. Layman. Reiff. & alii communiter: nam *quibus auctoritatem vetustas dedit, licet jus non probetur, tuendi sunt l. fin. ff. de aqua pluv. arcend.*

14. Q. VII. *An præscriptio, vel privilegium percipiendi decimas extendat se ad decimas novalium?* *Nota* ante resp. *novalia* aliter accipi de jure civili, aliter de jure Can. *novalia* de jure civ. sunt *terra præcisa, quæ anno cessavit, id est inculta jacuit l.* 30. *ff. de V. S. novalia* stricte, & proprie talia de jure Can. sunt terra,

terra, seu ager de novo ad culturam redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuerit, *c.* 21. *de V. S.* novalia vero largius accepta sunt terra prius culta, quæ aliis fructibus deputatur; ut si ex pratis, vineis, aut pomariis fiant agri; vel si in agro frumentario plantentur vites, seratur cannabis, aut linum, vel inseratur lupulus &c.

15. ℟. 1. Præscriptio, aut privilegium non se extendit ad novalia stricte talia, *c.* 29. *h. t. c.* 2. *pr.* §. *statuimus eod. in* 6. nam decimæ novalium non erant antea possessæ, ut suppono; ergo nec præscribuntur, nisi ab initio novalium quasi possessio decimandi legitimo tempore, bona fide continuetur. Privilegium vero decimandi restringi debet: tum quia tempore dati privilegii necdum extiterunt novalia: tum quia jus decimandi privilegio translatum, valde præjudiciosum est Parocho.

16. ℟. 2. Si novalia facta sint ex fundis non decimalibus, jus exigendi decimas ex novalibus pertinet ad Parochum, sive sint novalia stricte, sive late talia, *c.* 25. 29. *h. t. c.* 2. *pr. h. t. in* 6. nam Parocho jus assistit quoad omnes decimas suæ Parochiæ. Excipe Regulares, qui ex novalibus stricte talibus, quæ suis manibus, & sumptibus colunt, nullas decimas pendunt, ut supra dictum *n.* 10. at si ex fundis decimalibus fiant novalia, decimæ ei debentur, qui antea eas percipiebat, sive sit Parochus, sive alius privilegiatus: nam fundus decimalis ei fructificat, qui habet jus decimandi, quisquis ille sit.

Dices: Privilegium non solvendi decimas extendit se etiam ad decimas novalium *c.* 12. *h. t.* 22. *de privil.* ergo etiam privilegium percipiendi decimas extendi debet ad decimas omnium novalium, utpote accessorias: quæ enim hic disparitas? imo *c.* 17. *h. t.* id probare videtur. ℟. Conc. ant. & n. c. ratio disparitatis desumitur ex JCto, *l.* 20. *ff. de LL. non omnium, quæ a majoribus constituta sunt, ratio reddi potest*. Congruentia aliqualis datur: quia privilegium percipiendi decimas magis est præjudiciosum Parocho, quam privilegium non solvendi decimas; ergo illud, & non istud merito a jure restrictum est. Nec *cit. cap.* 27. aliquid probat in contrarium: nam Abbas ibi fuit Parochus; ergo sicut aliæ, ita & decimæ novalium ei debebantur.

17. Q. VIII. *Quid juris in executione solutionis decimarum?* ℟. 1. Decimæ prædiales solvendæ sunt ex fructibus integris, nulla facta impensarum deductione, *cap.* 7. 21. 26. 33. *h. t.* Circa devehendas decimas in horreum Parochi, consuetudo servanda est, licet de jure comm. impensis Parochianorum devehi deberent. 2. Personales decimæ præstantur ex solo lucro; adeoque deductis expensis, quas, v. g. opifex facit in calceos, pannos &c. *cap.* 18. *hoc tit.* & præstantur in fine anni: licet fere ubique abrogatæ sint. Fœtus animalium tunc præstandi veniunt, dum sine matre vivere possunt.

18. Q. IX. *Quis sit judex causarum decimalium?* ℟. 1. Parochus, vel alius decimator non potest propria auctoritate sibi decimas accipere, sed expectare debet, donec sibi a debitore, vel hoc negligente, a judice assignentur: nam generaliter utroque jure prohibetur, ne creditor jus sibi dicat, vel quid ex bonis debitoris vi, aut clam rapiat, *l.* 13. *ff. quod met. caus.* 2. Petitorium, seu actio confessoria, vel negatoria utilis, super causa decimarum spiritualium institui debet coram judice Ecclesiastico privative, ex regula generali, quæ causas Ecclesiasticas solis judicibus Ecclesiasticis attribuit, *c.* 2. *de judic.* Idem dic de possessorio, cui admiscetur quæstio juris, utpote spiritualis. At possessorium super mero facto, cum temporale sit, est mixti fori; ut alias sæpe dictum. Hinc Parochus laicum convenire potest coram judice seculari, ut debitas decimas sibi solvat, a turbatione cesset, decimas non defraudet &c. 3. Lata sententia super solvendis decimis, non conceditur appellatio quoad effectum suspensivum, ut executio solutionis retardetur, *cap.* 26. *in fin. h. t.* ibi: *appellatione remota compellas*; nisi duæ Ecclesiæ contenderent de decimis, vel Clericus reus ad potiora sua jura se revocaret, Barbos. Host. & alii.

19. Q. X. *Quæ sint pœnæ defraudantium decimas?* ℟. 1. Præter peccatum mortale, jubentur excommuni-

cari, nec absolvi citius, donec satisfaciant, nisi satisfactio esset impossibilis, *cap.* 5. 21. 26. *h. t. sess.* 25. *cap.* 12. *de refor.* 2. Carere debent sepultura sacra, *cap.* 19. *h. t.* cum decedant in peccato notorio. 3. Religiosi non solventes decimas, vel alios solvere prohibentes, si moniti intra bimestre non solvant, suspendendi sunt ab officiis, & administrationibus; si vero his careant, excommunicari debent, donec satisfaciant, *Clem.* 1. *h. t.*

20. Q. XI. *Quid juris circa primitias, & oblationes?* ℟. 1. *Primitiæ*, quæ sunt primi fructus ex agris, & animalibus, in lege nova solo jure Ecclesiastico præceptæ sunt, & pro quadragesima, vel sexagesima parte determinatæ *c.* 1. *h. t.* ad imitationem legis veteris, quæ præcipiebat dari Sacerdotibus primitias, & primogenita, *Exod.* 23. *v.* 13. *n.* 18. Hodie in plerisque locis primitiæ abrogatæ sunt: ficubi tamen vigent, observari debent. 2. *Oblationes* proprie tales sunt illa dona, quæ fideles, sive per se, sive per diaconum ad altare offerunt. De his nullum extat præceptum Ecclesiasticum, ut fiant, v. g. diebus dominicis, & festivis solemnibus, nisi indigentia ministrorum, & consuetudo tale jus induxerit: nam oblationes istæ ex natura sua sunt spontaneæ juxta illud; *ab omni homine, qui ultroneus est, accipietis*, *Exod.* 25. *v.* 2. Porro oblationes intra fines Parochiæ factæ, sive in Ecclesiis, sive ad imagines, de jure comm. pertinent ad Parochum *arg. c. 9. de his, quæ a Prælato*, *c.* 10. *de præscr.* nisi aliud de mente offerentium constet, v. g. ut oblatio cedat ad certum usum Ecclesiæ, Sacerdoti celebranti; maxime neo-mystæ: & generaliter, quidquid in Ecclesiis Regularium offertur, eis cedit *arg. c.* 1. *de stat. Monach.* cum hæc sit intentio offerentium, Abb. Fagn. Reiff. & alii: vide S. D. 2. 2. *q.* 86. *ar.* 1.

Connexio præcedentium, & consequentium.

Hactenus de Clero sæculari, ejusque juribus, & obligationibus: nunc a *seq. tit. usque ad tit.* 38. agendum erit de Clero regulari; licet quæpiam inserantur etiam Clericis, & laicis communia.

TITULUS XXXI.

De Regularibus, & Transeuntibus ad Religionem.

Agitur de hac materia in Sexto, Clementinis, & Extrav. Com. *h. t.* in Decreto *Can.* 2. *& seq.* 1. *q.* 2. *&* 18. *q.* 1. 2. *&* 19. *q.* 1. 2. 3. *&* 20. *q.* 1. 2. 3. 5. *&* 27. *q.* 1. 2. In Trid. *S.* 15. *de Regular. per tot. & S.* 6. *c.* 3. *S.* 14. *c.* 10. 11. *& S.* 7. *c.* 14. *de refor. Nov.* 5. *&* 123.

1. *Nota* 1. *Religionem* hic non accipi pro virtute morali, qua Deum colimus ob summam ejus excellentiam; nec pro communitate omnium fidelium: quo sensu dicitur Religio Christiana; sed pro certo statu in Ecclesia erecto, quo sensu *Religio*, seu ordo religiosus est status ab Ecclesia approbatus, in quo fideles per stabilem vivendi modum, editis votis paupertatis, castitatis, & obedientiæ, tendunt ad perfectionem divinæ charitatis: ita in re comm. ex qua definitione colliges omnia substantialia requisita status religiosi. Porro hic status originem habet ex jure divino, seu institutione Christi, qui in Evangelio posuit tria consilia *Matth.* 9. & quidem castitatis *v.* 12. *Sunt eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum cœlorum*; paupertatis, & obedientiæ *v.* 21. *vade, & vende omnia, & sequere me: & Matth.* 16. *qui vult venire post me, abneget semetipsum &c.* atque ita quoad substantiam hujusmodi status est juris divini, cujus primi professores erant Apostoli *Matt.* 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. At quoad determinationem, & particularem vivendi modum est juris Ecclesiastici, cum pendeat ab approbatione Ecclesiæ, quam præstare olim poterant Episcopi; hodie solus Papa, saltem a temporibus Innocentii III. & consequentium Pontificum, ut continua praxis probat, & decretum Concil. Gener. Lugdunensis sub Gregorio X. *cap. un. de religios. domib. in* 6. *& c. un. de voto eod.*

2. *Nota* 2. Ad substantiam status religiosi requiri tria vota antedicta, *c.* 6. *de stat. monach.* non tamen